

Exod - Comentarii W. McDonald

I. ROBIA ISRAELULUI ÎN EGIPT (cap. 1)

Primele cuvinte ale cărții „Iată numele” (ebr. weeleh şemot), constituie titlul cărții Exod în tradiția ebraică. Cât de personal este Dumnezeu! Nu o înșiruire de cifre sau creștături într-o cartelă de calculator, ci nume. Isus a spus despre Păstorul cel Bun: „El își cheamă oile pe nume și le scoate afară din staul” (Ioan 10:3). Se potrivește foarte bine cu textul de aici. Israelii au venit în Egipt ca păstori, dar acum sunt sclavi. Dar Dumnezeu, Păstorul cel Bun, are planuri „de a-i scoate afară”.

Pentru explicații suplimentare referitoare la cele șaptezeci de persoane care erau descendenți ai lui Iacob, vezi notele la Geneza 46:8-27. Cele șaptezeci de persoane s-au înmulțit între timp, devenind, până la data când poporul evreu a fost gata să părăsească Muntele Sinai cu destinația Canaan, câteva milioane, inclusiv 603.550 de războinici (Num 1:46). Versetele 6 și 7 indică faptul că au trecut mulți ani între acțiunea de la sfârșitul Genezei și evenimentele din Exod. Sensul versetului 8 este că un nou rege... s-a ridicat, care nu-i privea binevoitor pe urmașii lui Iosif; Iosif însuși murise, bineînțeles, cu mult timp înainte.

Israelii crescuseră atât mult la număr și în putere încât Faraon s-a gândit că ar putea constitui o amenințare în vreme de război, drept care a hotărât să-i facă sclavi și să ucidă copiii de sex masculin, sperând ca astfel să poată distruge, în cele din urmă, poporul evreu. Trei despoți din Scriptură au poruncit uciderea copiilor nevinovați: Faraon, Atalia (2Împ 11) și Irod (Mt 2). Aceste atrocități de inspirație satanică au avut ca scop anihilarea spiței mesianice. Satan nu a uitat niciodată promisiunea pe care a făcut-o Dumnezeu în Gen 3:15.

Faraon s-a folosit de evreii înrobiți pentru a construi cetățile de aprovizionare de la Pitom și Ramses. Dar în loc să fie anihilați de aceste represalii, ei s-au înmulțit și mai mult! Faraon a intenționat să le facă rău prin robia cruntă în care i-a ținut, dar Dumnezeu a transformat răul în bine, ajutându-i pe evrei să se pregătească pentru călătoria lor din Egipt spre Țara Făgăduinței.

Când Șifra și Pua, care erau probabil, moașele principale ale evreilor, au văzut mamele evreice aducând pe lume copii pe scaunul de naștere, n-au mai ucis copiii de sex masculin, cum le poruncise Faraon. Ele s-au scuzat, spunând că mamele evreice nasc înaintea venirii lor. Afirmația respectivă avea un sâmbure de adevăr.

The Daily Notes of the Scripture Union comentează în legătură cu moașele acestea grijulii:

Răspлата dată moașelor prin asigurarea unei vieți de familie înfloritoare (v. 2) li se oferea nu pentru ipocrizie, ci pentru omenia de care au dat dovadă. Aceasta nu înseamnă că scopul scuză mijloacele, după cum nu înseamnă că nu există norme absolute de morală. Dar într-o lume atât de încărcată de păcat și de efectele sale, cum a ajuns să fie cea în care trăim, s-ar putea ca ascultarea de îndatoririle superioare să fie posibilă doar cu prețul ascultării de îndatoririle inferioare. Aici, ca și în toate celelalte situații, „frica de Domnul este începutul înțelepciunii”.

Înșelat de moașele evreilor, Faraon a poruncit propriilor săi cetățeni să aducă la îndeplinire decretul.

II. NAȘTEREA, SALVAREA ȘI EDUCAȚIA LUI MOISE (cap. 2)

Omul din casa lui Levi din versetul 1 era Amram, iar fiica lui Levi era Iochebed (6:20). Astfel amândoi părinții lui Moise aparțineau tribului preoțesc al lui Levi. Prin credință părinții lui Moise l-au ascuns timp de trei luni (Evr 11:23). Probabil au avut o revelație că el era un copil de excepție, deoarece credința trebuie să se întemeieze pe un cuvânt revelat al lui Dumnezeu.

Coșulețul (în original: arca) lui Iochebed, ca de altfel arca lui Noe, constituie o întruchipare a lui Cristos. Sora lui Moise era Miriam (Num 26:59). Acest capitol este plin de aparente coincidențe. De exemplu, s-ar putea pune întrebarea, cum de făcea baie fiica lui Faraon exact acolo unde plutea coșulețul în care se afla Moise? Cum de s-a întâmplat să plângă copilul, atrăgând astfel compasiunea ei? De ce a fost acceptată mama lui Moise de către fiica lui Faraon să-i fie doică lui Moise?

Părinții creștini trebuie să ia cuvintele versetului 9 ca o sfântă responsabilitate și o promisiune neclintită. În egipteană, „Moise”, numele dat copilului de fiica lui Faraon, însemna probabil copii sau fiu. În ebraică același nume înseamnă scos afară - adică scos din apă (termenul ebraic mashah, „a scoate”, este, probabil, un joc de cuvinte bilingv. Evreii foloseau jocuri de cuvinte chiar în situații foarte serioase). Mackintosh remarcă, cu obișnuitul lui spirit de observație:

„Diavolul a fost lovit cu propria lui armă, în măsura în care Faraon, de care se folosea pentru a zădărnici planul lui Dumnezeu, este folosit de Dumnezeu pentru a-l hrăni și crește pe Moise, cel care urma să fie instrumentul Lui în contracararea puterii lui Satan.”

Știm din Fapte 7:23 că Moise avea patruzeci de ani când și-a vizitat propriul său popor. Uciderea egipteanului a fost de rău-augur; a fost un gest de răvnă fără pricepere. Dumnezeu avea să se folosească însă într-o zi de Moise pentru a-i elibera pe israeliți de sub robia egiptenilor, dar momentul acesta nu sosise încă. Mai întâi el trebuia să petreacă patruzeci de ani în pustiu, învățând în școala lui Dumnezeu. El prezisese că poporul Lui va sta în Țara Egiptului în sclavie timp de patru sute de ani (Gen 15:13). Prin urmare, acțiunile lui Moise au fost premature cu patruzeci de ani. El avea nevoie de pregătire suplimentară în solitudinea deșertului. Iar israeliții aveau nevoie la rândul lor de pregătire suplimentară în cuptorul de cărmizi. Domnul poruncește toate lucrurile după înfinita Lui înțelepciune. El nu se grăbește, dar nici nu-și lasă oamenii să stea în suferință o clipă mai mult decât este necesar.

Când a ieșit a doua zi, Moise a încercat să oprească încăierarea dintre doi evrei, dar aceștia n-au voit să-i accepte rolul de conducător, după cum evreii aveau să-L respingă mai târziu pe Cel care este mai mare decât Moise. Aflând că acești evrei știau că în urmă cu o zi îl omorâse pe egiptean, Moise a intrat în panică. Când a auzit Faraon despre crimă, a căutat să-l ucidă pe Moise. În consecință, Moise a fugit în Madian - adică, în Arabia sau în zona muntelui Sinai.

La o fântână din Madian Moise le-a ajutat pe cele șapte fiice ale preotului Madianului să scape de niște ciobani răi și le-a adăpat turmele. Acest preot al Madianului are aici două nume: Ietro (3:1) și Reuel (v. 18), care este aceeași cu Raguel (Num 10:29; notele marginale ale NKJV; LXX). Madianiții erau rude îndepărtate ale evreilor (Gen 25:2). Fiica lui Ietro, Sefora, a devenit soția lui Moise și i-a născut un fiu, Gherșom (însemnând străin acolo).

Dumnezeu n-a rămas indiferent la strigătele poporului Său. Când a venit un nou rege la putere, Dumnezeu a auzit, Și-a amintit și a privit cu îndurare spre copiii lui Israel și a luat cunoștință de starea lor. Răspunsul Său a constatat în faptul că l-a readus pe slujitorul Său în Egipt (cap. 3) pentru a-i scoate pe copiii Săi din acea țară prin cea mai puternică desfășurare de forță de la crearea lumii.

A. Iehova i Se revelează lui Moise(cap. 3)

Păstorind turma lui Ietro, Moise a învățat lecții importante despre conducerea poporului lui Dumnezeu. Când a ajuns la Horeb (Muntele Sinai), Domnul i-a apărut într-un rug aprins... care nu se mistuia. Rugul sugerează slava lui Dumnezeu, înaintea căreia i s-a spus să-și scoată încălțămintea. De asemenea ar putea prefigura faptul că Iehova va locui în mijlocul poporului Său fără ca ei să fie mistuiți, iar unii au văzut în el chiar destinul Israelului, ce avea să fie încercat în focul suferințelor și al prigoanelor, fără să fie însă mistuit. Toți ar trebui să fim ca rugul aprins... arzând pentru Dumnezeu, fără a fi însă mistuiți (în mod foarte adecvat, Covenanterii scoțieni au adoptat rugul aprins ca emblemă care să-i reprezinte, adăugând dedesubt motoul latin: „Nec consummaretur” - „Și totuși nu se mistuia”).

Domnul i-a promis lui Moise că-Și va scoate poporul din Egipt și-l va duce într-o țară a belșugului - în Canaan, în care locuiau cele șase națiuni păgâne enumerate în versetul 8. Cuvântul „sfânt” apare aici pentru prima oară în Biblie. Descălțându-se, Moise a recunoscut că locul era sfânt.

Fuga lui Moise din Egipt și revenirea lui în această țară

Domnul îl asigură pe Moise că El este Dumnezeul strămoșilor săi: Avraam, Isaac și Iacov. Cole arată importanța acestei revelații:

”Moise nu aduce poporului său vreun zeu nou sau necunoscut, ci o revelație mai deplină a Acestuia pe care ei îl cunoșteau. Nici măcar cuvintele rostite de Pavel în Areopag nu pot constitui o paralelă adecvată a evenimentului din acest pasaj (Fapt 17:23). Singura paralelă adevărată este continuarea revelației despre Sine însuși pe care o face Dumnezeu în veacurile viitoare, culminând cu venirea lui Cristos. Dar, la vremea ei, revelația mozaică, deși constituia o împlinire a făgăduințelor făcute patriarhilor, a fost tot atât de nouă și zguduitoare pentru Israel cum s-a dovedit a fi mai târziu venirea lui Mesia.”

Moise a protestat când i s-a spus să meargă la Faraon, motivând că nu este omul potrivit. Dar Domnul l-a asigurat de prezența Sa și a promis că Moise îl va sluji pe acest munte (Sinai) împreună cu poporul evreu eliberat. J. Oswald Sanders remarcă:

”Lista elementelor care, în opinia lui Moise, l-ar fi descalificat de a putea fi conducătorul dorit de Dumnezeu, cuprindea: lipsa de capacitate (3:11), lipsa unui mesaj (3:13), lipsa de autoritate (4:1), lipsa de elocvență (4:10), lipsa unei adaptări speciale (4:13), lipsa unor succese anterioare (5:23) și lipsa unei acceptări anterioare (6:12). Cu greu s-ar găsi o listă mai completă de incapacități. Dar în loc să-l fie plăcută lui Dumnezeu, această aparentă smerenie și reticență de care a dat dovadă Moise au stârnit mânia Sa. „Atunci mânia Domnului S-a aprins față de Moise” (4:14). În realitate, însăși scuzele invocate de Moise în sprijinul demonstrării incapacității sale au constituit chiar motivele pentru care Domnul l-a ales să îl folosească în această lucrare.

Moise anticipează întrebările pe care copiii lui Israel i le vor pune, gândindu-se la momentul în care avea să stea înaintea lor ca trimis al Domnului, dorind să le poată spune cine l-a trimis. În acest moment Se dezvăluie pentru prima oară Dumnezeu ca Iehova, marele EU SUNT.

Iehova (mai precis Yahweh) provine de la verbul ebraic „a fi”, hayah. Acest nume sfânt este cunoscut sub denumirea de tetragrammaton (adică „patru litere”). Termenul englez Jehovah provine din ebraicul YHWH, cu marcarea vocalelor luate de la Elohim și Adonai, celelalte nume ale lui Dumnezeu. Nimeni nu poate ști precis care este pronunția corectă a lui YHWH, deoarece în ebraica veche nu sunt semne speciale pentru marcarea vocalelor. În orice caz, pronunția „Yahweh” este probabil cea corectă. Evreii considerau că YHWH este prea sfânt ca să poată fi pronunțat. Numele îl proclamă pe Dumnezeu ca având existență de Sine, fiind suficient Sine însuși, Etern (unele traduceri ale Bibliei, cum ar fi Versiunea Moffatt, traduc acest nume prin „the Eternal”, „Cel Etern” la fel și versiunea franceză a lui Louis Segond: „l'eternel”) și Suveran. Numele întreg EU SUNT CEL CE SUNT ar putea însemna SUNT PENTRU CĂ SUNT sau VOI FI CEEA CE VOI FI.

Încurajat de această revelație că Dumnezeu este cu adevărat prezent și gata să vină în ajutorul poporului Său, lui Moise i s-a spus să-i înștiințeze pe israeliți că în curând vor fi liberi. De asemenea, trebuia să-l încerce pe Faraon, cerându-i să-i lase pe israeliți să facă o călătorie de trei zile pentru a aduce jertfe Domnului. Aceasta nu era o încercare de a-l înșela, ci un test minim al disponibilității lui Faraon. De asemenea, avea menirea de a-i feri pe egipteni să vadă jertfirea unor animale pe care ei le considerau sfinte. Dumnezeu știa că Faraon nu va ceda decât sub presiunea puterii divine. Minunile versetului 20 sunt urgiile pe care Dumnezeu le-a trimis asupra Egiptului. Când acestea se vor fi terminat, egiptenii vor fi bucuroși să le dea femeilor evreice orice vor dori acestea! Avere astfel adunată urma să fie o compensație echitabilă pentru toată munca de sclavi pe care au prestat-o sub crunta asuprire a stăpânilor de sclavi egipteni. Israeliiți nu „au împrumutat” bijuterii și articole vestimentare (cum apare în versiunea KJV); ci „au cerut” aceste lucruri (NKJV). Nu a fost vorba de nici o înșelăciune, ci doar achitarea simbrei ce li se datora!

B. Reticența lui Moise (4:1-17)

Moise a continuat să se îndoiască de faptul că poporul îl va accepta în calitate de purtător de cuvânt al lui Dumnezeu. Poate deziluzia din 2:11-15 se cuibărise adânc în sufletul lui. De aceea, Dumnezeu i-a dat trei semne, sau miracole, care să confirme că era angajat într-o misiune divină.

1. Toiagul său, când a fost aruncat pe pământ, s-a transformat în șarpe. Luat de coadă, șarpele a devenit din nou toiag.

2. Mâna introdusă în sân s-a acoperit de lepră. Aceeași mână, băgată din nou în sân a fost vindecată de lepră.

3. Apa Nilului, vărsată pe pământ, s-a transformat în sânge. Aceste semne au avut menirea de a-i convinge pe israeliți că Moise era trimisul lui Dumnezeu. Ele exprimau puterea lui Dumnezeu asupra lui Satan (șarpele) și a păcatului (ilustrat de lepră), precum și faptul că Israel avea să fie scăpat de ambele prin sânge.

Moise a continuat să-și manifeste reticența de a asculta de Domnul, scuzându-se că era lipsit de elocvență. După ce i-a amintit lui Moise că Domnul este Cel care a făcut gura omului și, prin urmare, poate să-l facă pe Moise elocvent. Dumnezeu l-a numit pe Aaron, fratele lui Moise, purtător de cuvânt al său. Moise ar fi trebuit să asculte de Domnul printr-un gest de biziare simplă pe El, știind că poruncile Lui conțin în ele însele însăși înzestrarea necesară de a le aduce la îndeplinire. Dumnezeu nu ne va cere niciodată să facem vreun lucru fără să ne dea și capacitatea de a-l duce la bun sfârșit. Fiindcă Moise n-a fost mulțumit de oferta supremă pe care i-a făcut-o Dumnezeu, a fost nevoit să accepte un dar secundar - adică să-l accepte pe Aaron ca purtător de cuvânt. Moise credea că Aaron îi va fi de ajutor, dar acesta s-a dovedit mai târziu o piedică, făcându-i pe israeliți să se închine vițelului de aur (cap. 32).

C. Revenirea lui Moise în Egipt (4:18-31)

După patruzeci de ani de la fuga în Madian, Moise a revenit în Egipt la porunca Domnului și cu binecuvântarea lui Ietro. Soția și copiii săi erau Sefora, Gherșom și Eliezer (18:2-4). Toiagul din versetul 2 devine toiagul lui Dumnezeu în versetul 20. Domnul Se folosește de obiecte ordinare pentru a înfăptui lucruri extraordinare, pentru a se vedea limpede că puterea este de la Dumnezeu. Minunile pe care Dumnezeu i-a poruncit lui Moise să le facă înaintea lui Faraon erau urgiile ce aveau să vină. Dumnezeu a împietrit inima lui Faraon, dar numai după ce despotul și-a împietrit-o singur mai întâi.

„Întâi născut” uneori se referă la ordinea nașterii fizice, dar aici înseamnă o poziție de cinste în mod normal deținută de primul fiu născut, moștenitorul dreptului de întâi născut. Faraon a fost avertizat că dacă nu se va supune, Dumnezeu îi va ucide fiul.

Dar înainte ca Moise să poată transmite mesajul, a trebuit să învețe el însuși ascultarea. El nu-și circumcise Fiul (Gherșom sau Eliezer), probabil datorită împotrivirii Seforei. Când Dumnezeu a amenințat că-i va ucide pe Moise, probabil printr-o boală gravă, Sefora și-a circumcis mînioasă fiul, asigurând izbăvirea soțului ei. După incident i-a pus numele „soț (sau „mire”, în versiunea NASB) de sânge”. Acest episod, la care s-a adăugat aparenta lipsa de credință în Domnul a Seforei, au fost probabil motivele care l-au determinat pe Moise s-o trimită pe Sefora înapoi la tatăl ei, împreună cu cei doi fii ai ei (18:2, 3).

Aaron a ieșit în întâmpinarea lui Moise, când acesta a revenit în Egipt. Au stat amândoi în fața poporului Israel, transmitând mesajul lui Dumnezeu și confirmându-l prin cele trei semne pe care le dăduse Domnul. Astfel poporul a crezut și s-a închinat Domnului.

În 3:8 Dumnezeu îi spusese lui Moise să-i ia cu el pe bătrânii Israelului în înfățișarea sa înaintea a lui Faraon. Între timp, Domnul îl desemnase pe Aaron ca purtător de cuvânt al lui Moise (4:14-16). Prin urmare, Aaron s-a dus cu Moise în locul bătrânilor. Mesajul Domnului a fost cât se poate de limpede: „Lasă-Mi poporul să plece.”

Când Moise și Aaron i-au dat lui Faraon primul ultimatum, acesta i-a acuzat că-i distrag pe oameni de la lucru. De asemenea, le-a îngreunat munca, poruncind ca de atunci încolo să-și adune singuri paiele pentru cărămizi, fără să scadă cota ce trebuia îndeplinită. Faraon le făcea viața imposibilă evreilor, amintindu-ne de tratamentul aplicat de naziști evreilor în lagărele de concentrare. Acum au fost nevoiți să cutureiere Egiptul să adune miriște în loc de paie. Textul ebraic indică disprețul cu care erau tratați acești oameni asupriți. Cole subliniază că miriștea este un substitut de proastă calitate ai paielor, întrucât este dură și neomogenă (Cole, Exodus, p. 82. Autorul încearcă să reproducă în engleză atitudinea disprețuitoare a păzitorilor de sclavi prin traducerea: „stub themselves stubble” - aproximativ: „să se facă paie”, v. 12).

Până acum paiele fuseseră puse la dispoziția israeliților. Erau folosite la întărirea cărămizilor și la împiedicarea lipirii lor de formele în care erau turnate. Când supraveghetorii evrei au fost bătuți, au protestat înaintea lui Faraon, dar nu li s-a acordat nici o considerație. Apoi au dat vina pe Moise și pe Aaron, iar Moise, la rândul lui, a dat vina pe Dumnezeu. Opoziția internă din rândurile copiilor lui Dumnezeu este adesea mai greu de suportat decât prigoanele din afară.

Domnul a răspuns cu dragoste și delicatețe la bosumflarea lui Moise, asigurându-l mai întâi că Faraon îi va lăsa pe israeliți să plece întrucât mâna puternică a lui Dumnezeu îl va forța să facă acest lucru. Apoi i-a reamintit lui Moise că El li Se revelase patriarhilor ca El-Șadai sau Dumnezeul Atotputernic, mai degrabă decât ca Iehova (NKJV „Domnul”), numele personal al Dumnezeului care respectă termenii oricărui legământ pe care l-a încheiat. Gândul care se desprinde de aici ar fi că acum El Se va dezvălui ca Domnul într-un mod cu totul nou, deci cu o putere nouă de izbăvire a poporului Său. El încheiase un legământ și era pe punctul de a-l duce la îndeplinire prin eliberarea israeliților din Egipt și aducerea lor în Țara Făgăduinței. Observați repetarea de șapte ori a sintagmei: „Eu voi” în versetele 6-8. Numele „Iehova” (sau „Domnul”) mai fusese folosit și înainte, dar acum capătă o nouă semnificație. Observau douăzeci și cinci de pronume personale folosite de Dumnezeu în aceste versete, subliniind ceea ce a făcut El, ce făcea și ce va face. Se pare că lui Moise i-a scăpat acest lucru, deoarece continua să fie preocupat de inadecvarea sa. Totuși, după ce primește noi asigurări din partea Domnului, el ascultă de cuvântul Domnului (cap. 7). „Buzele necircumcise” din versetele 12 și 30 înseamnă glas tremurător. Moise nu se considera un bun vorbitor.

Genealogiile din versetele 14-25 se limitează la Ruben, Simeon și Levi, primii trei fii care i s-au născut lui Iacov. Autorul nu a dorit să prezinte o genealogie completă, ci doar să stabilească firul descendenței la Moise și Aaron. Deci, trece repede peste Ruben și Simeon pentru a ajunge la tribul preotesc.

La sfârșitul capitolului 6, Moise se întreba ce l-ar putea determina pe puternicul Faraon să-l asculte pe un vorbitor nepriceput ca el. Domnul îi răspunde lui Moise asigurându-l că stă în fața lui Faraon ca reprezentant al lui Dumnezeu. Moise vorbea cu Aaron și acesta transmitea mesajul lui Faraon. Faraon nu va asculta, dar, Dumnezeu își va elibera oricum poporul!

Moise și Aaron aveau optzeci și respectiv optzeci și trei de ani când a început marea lucrare de izbăvire. Chiar și la ceea ce azi ar trece drept „o vârstă înaintată”, Dumnezeu Se poate folosi de bărbați și femei pentru slava Lui.

B. A doua confruntare

Faraon a fost avertizat de problemele care vor veni. Când Aaron și-a aruncat toiagul jos și acesta a devenit șarpe, magii și vrăjitorii lui Faraon au reușit să imite minunea cu ajutorul puterilor demonice. Aflăm din 2Timotei 3:8 că magii Egiptului erau lane și lambre. Ei i s-au împotrivit lui Moise, imitându-l pe el și pe Aaron, dar toiagul lui Aaron a înghițit toiegele lor. Dumnezeu a împietrit inima lui Faraon, nu în mod arbitrar, ci ca răspuns la încăpățănarea lui. Sosise timpul să fie dezlănțuită prima urgie.

A. Prima urgie - Nilul transformat în sânge (7:14-25)

Domnul i-a spus lui Moise să se angajeze într-o confruntare personală cu Faraon la râu, când maiestatea sa se ducea la apă. (Probabil că se scălda în Nilul „sacru”). Moise trebuia să-l avertizeze pe împărat că peștii vor muri, fluviul va miroși urât, devenind insuportabil pentru egipteni, după ce va fi transformat în sânge de toiagul lui Moise.

Moise și Aaron au făcut cum a poruncit Domnul. Ei au întins toiagul peste apele Egiptului. Apele Nilului și ale întregii țări a Egiptului s-au transformat în sânge; peștii au murit iar fluviul a început să miroasă greu. Magii au copiat acest miracol cu altă apă decât cea din Nil. Acest lucru l-a încurajat, probabil, pe Faraon să se împotrivescă cererilor lui Moise de a lăsa poporul să plece. În timpul celor șapte zile cât a fost poluat Nilul, oamenii și-au procurat apă din fântâni săpate atunci.

B. A doua urgie - broaștele

Urgia broaștelor care au împânzit țara a fost atât de insuportabilă încât Faraon a părut la un moment dat că va ceda. Când i-a cerut lui Moise să fie ridicată urgia, acesta a spus: „Hotărăște-mi când să mă rog Domnului pentru tine, pentru slujitorii tăi și pentru poporul tău, ca să îndepărteze broaștele de la tine și din casele tale. Nu vor mai rămâne decât în râu.” Magii au reușit să facă și ei să apară broaștele - ca și cum nu erau destule deja! Ei au făcut această minune prin puteri demonice, dar nu au îndrăznit să le distrugă deoarece broasca era venerată ca zeitate a fertilității! Când broaștele au murit a doua zi, trupurile lor moarte au emanat o duhoare groaznică. Faraon și-a împietrit inima din nou.

C. A treia urgie - păduchi

În a treia urgie țărâna pământului s-a transformat în țânțari sau păduchi. De data aceasta magii, ne mai fiind în stare să producă păduchi, l-au avertizat pe Faraon că aici era implicată o putere mai mare decât a lor, dar regele nu s-a lăsat înduplecat. Cu cât își împietrea inima mai mult, cu atât i-o împietrea și Dumnezeu mai mult.

D. A patra urgie - muștele (8:20-32)

Deci Dumnezeu a trimis a patra urgie - roiuri de muște. După cum indică literele cursive din ediția NKJV, cuvântul ebraic folosit se referă la roiuri (sau „amestecate”), insecta specifică (musca) fiind furnizată de traducători. Probabil că aceste roiuri au fost un amestec de mai multe specii de insecte. Întrucât majoritatea sau cele mai multe din urgiile au fost îndreptate împotriva dumnezeilor falși ai Egiptului (țară în care Nilul și, practic, orice viețuitoare erau considerate zeități în Egipt!), s-ar putea să fi fost vorba despre un gândac, în cazul acesta a fost un atac împotriva lui Khepri, zeul gândacului sacru (Septuaginta, care a fost tradusă în Egipt, drept care se pare că cuprinde trăsături ce țin de fondul cultural local precum și de tradiția ebraică, traduce acest text prin: dog-fly (kynomua), musca câinească, o insectă cu înțepătură foarte dureroasă).

Faraon a cedat în măsura în care a permis israeliților să aducă jertfe lui Dumnezeu pe teritoriul Egiptului. Dar asta nu avea cum să se întâmple, fiindcă ar fi sacrificat animale venerate de către egipteni și astfel ar fi declanșat o revoltă. Faraon le-a mai făcut o concesie: evreii puteau merge în pustiu să aducă jertfe, dar nu aveau voie să meargă... departe. Nici acest lucru nu a dat rezultate, deoarece Dumnezeu le poruncise să facă o călătorie de trei zile. De îndată ce Egiptul a scăpat de urgia aceasta, Faraon s-a răzgândit, interzicându-le israeliților să meargă.

E. A cincea urgie - ciurma vitelor

După ce Faraon a fost avertizat de ceea ce avea să urmeze, Dumnezeu a trimis o molimă, probabil antrax (bubă rea/neagră), care a nimicit toate vitele egiptenilor de pe câmp. Animalele israeliților n-au fost atinse. Deci a fost o judecată discriminatorie care nu se poate explica prin fenomene naturale. Toate încercările de a explica urgiile pe temeuri naturaliste se fac țândări. Nu toate animalele egiptenilor au fost distruse atunci, întrucât de unele din ele se pomenește în versetul 19 iar altele au fost sacrificate în noaptea de Paște (12:29b). Unele au fugit în case (v. 20). Deci „toate” din versetul 6 se referă la „toate cele de pe câmp” sau „de toate felurile”. Berbecul, capra și boul erau animale sacre în Egipt. Acum cadavrele lor intrate în putrefacție poluau mediul.

F. A șasea urgie - vărsatul negru

Când Faraon s-a împietrit din nou, Dumnezeu a făcut ca cenușa să fie transformată în bube ce au erupt pe pielea oamenilor și a animalelor din Egipt. Chiar și magii au fost afectați. Cu cât își împietrea Faraon mai tare inima, cu atât Dumnezeu i-o împietrea mai mult.

G. A șaptea urgie - grindina și focul

„Toate urgiile Mele” probabil înseamnă forța deplină a urgiilor trimise de Dumnezeu. Domnul îi amintește lui Faraon că l-ar fi putut distruge pe el și pe egipteni cu urgiile anterioare, dar că îl cruțase pentru a-i arăta puterea Lui și pentru a-și răspândi faima pe întreg pământul. Nu găsim nici un gând în versetul 16 din care să reiasă că Faraon ar fi fost predestinat pedepsei veșnice. Reprobarea nu este o doctrină biblică. Domnul S-a folosit de Faraon ca exemplu despre ceea ce se întâmplă cu cineva care este hotărât să se împotrivescă puterii lui Dumnezeu (vezi și Rom 9:16, 17).

Următoarea urgie a constat în grindină, fulgere sau foc și trăsnete. Acestea au distrus oameni, animale și toate grânele gata de recoltat (cf. v. 31,32); dar grâul și secara n-au fost atinse fiindcă acestea se coc mai târziu. Israelii, care locuiau în Gosen, n-au fost atinși. Ca răspuns la rugămintea lui Faraon, Moise s-a rugat și urgia s-a oprit. Dar, după cum se aștepta Moise. Faraon s-a îndârjit și mai mult în hotărârea de a nu-l lăsa pe evrei să plece.

H. A opta urgie - lăcustele

Moise și Aaron l-au prevenit pe Faraon că va urma o urgie provocată de lăcuste, dar el s-a învoit să-i lase doar pe bărbați să plece pentru a ține o sărbătoare în cinstea Domnului. Femeile și copiii trebuiau să rămână. Dumnezeu însă nu putea îngădui ca bărbații să fie în pustiu, în timp ce familiile lor rămâneau în Egipt. Urgia a fost atât de puternică încât a produs pagube fără precedent; lăcustele au acoperit toată țara și au consumat tot ce se mai putea consuma. Aceasta a arătat că zeul Serapis era neputincios în a-i apăra de lăcuste. Faraon părea gata să cedeze, dar tot nu le-a dat drumul copiilor lui Israel să plece.

I. A noua urgie - trei zile de întuneric (10:21-29)

A noua urgie a constat din trei zile de întuneric care s-au resimțit în toată țara - făcându-se, din nou, excepție de Gosen, unde locuiau israeliții, care au avut lumină în casele lor, acesta fiind, evident, un miracol. Ra, zeul soarelui la egipteni, a fost demascat, demonstrându-i-se neputința. Faraon i-a spus lui Moise să meargă în pustiu cu femeile și cu copiii, dar să lase turmele de vile în țară. El se gândea că asta va garanta întoarcerea lor. (În plus, probabil că dorea să-și refacă propriile sale turme.) Dar în acest caz n-ar mai fi rămas animale de jertfit pentru Iehova. Or, tocmai pentru asta voiau să plece din Egipt: ca să-l aducă jertfe. Când Moise a refuzat compromisul sugerat, Faraon i-a poruncit să dispară pentru totdeauna din fața lui.

Afirmația puternică a lui Moise: „Bine ai spus! Niciodată nu îți voi mai vedea fața” pare să fie contrazisă de 11:8, unde se spune că Moise „a ieșit de la Faraon aprins de mânie.” Matthew Henry opinează că „niciodată... nu voi mai” ar însemna „după acest timp” iar 11:8 ar fi inclus în același schimb de replici. El scrie:

Astfel încât, după acest schimb de replici, Moise n-a mai venit, până când nu a fost chemat. Observați, că atunci când oamenii alungă de la ei cuvântul lui Dumnezeu, El îngăduie pe drept să vină peste ei o lucrare de rățacire și să li se răspundă după multitudinea idolilor lor. Când gadarenii au vrut ca Isus să plece de la ei, El i-a părăsit imediat.

VI. PAȘTELE ȘI MOARTEA ÎNTÂILOR NĂSCUȚI (11:1-12:30)

Moise nu plecase încă din prezența lui Faraon. În versetele 4-8 el încă vorbește cu monarhul. Primele trei versete pot fi considerate o paranteză. În vederea ultimei urgii, a zece, Dumnezeu i-a spus lui Moise să le pună în vedere israeliților să ceară vase de argint și de aur de la egipteni. Moise l-a prevenit pe Faraon că toți întâii născuți din Egipt vor fi uciși la miezul nopții stabilite (vezi 12:6), că israeliții nu vor fi afectați de această nenorocire și că nobilii de la curtea lui Faraon se vor închina, rugându-i pe evrei să plece cu toții, imediat. Atunci Moise l-a părăsit pe monarh, ieșind mândru de la el. Avertismentul s-a lovit din nou de niște urechi surde și Domnul i-a împietrit inima lui Faraon și mai mult.

Domnul le-a dat lui Moise și lui Aaron instrucțiuni detaliate despre modul în care trebuiau să prepare primul Paște. Desigur, mielul este un tip al Domnului Isus Cristos (1Cor 5:7). Trebuia să fie fără cusur, întrucupând totala absență de păcat în viața lui Cristos; trebuia să fie de sex masculin, de un an, sugerând probabil faptul că Domnul a fost frânt în floarea vieții; trebuia ținut până în a paisprezecea zi a lunii, din nou aceasta fiind o anticipare a celor treizeci de ani ai vieții particulare petrecute de Mântuitorul la Nazaret, timp în care a fost testat de Dumnezeu, după care a fost testat public timp de trei ani sub privirile atente ale oamenilor; apoi mielul trebuia înjunghiat de adunarea lui Israel, cum avea să fie și Cristos luat de mâini mișelești și înjunghiat (Fapt 2:23); apoi mielul trebuia ucis în amurg, între ceasul al nouălea și al unsprezecelea, după cum și Isus a fost ucis în ceasul al nouălea (Mt 27:45-50). Sângele mielului trebuia aplicat pe ușă, aducând salvarea de nimitorul (v. 7), tot așa cum și sângele lui Cristos, însușit prin credință, aduce mântuire de păcat, de eul propriu și de Satan. Carnea mielului trebuia friptă la foc, aceasta întrucupându-l pe Cristos îndurând mânia lui Dumnezeu împotriva păcatelor noastre. Trebuia mâncat cu azimi și ierburi amare, simbolizându-l pe Cristos ca hrană a poporului Său. Trebuie să trăim vieți de sinceritate și adevăr, fără dospeala maliției și a răutății, cu pocăință adevărată, amintindu-ne întotdeauna cât de amară a fost suferința lui Cristos. Nici un os al mielului nu trebuia frânt (v. 46), stipulație ce s-a împlinit literalmente în cazul Domnului nostru (In 19:36).

Primul Paște trebuia celebrat de oameni gata de drum, amintindu-ne că, în calitate de pelerini aflați pe un drum lung, trebuie să călătorim despovărați.

Paștele (în engleză: „Passover”) s-a numit așa fiindcă Domnul a trecut peste casele stropite cu sânge. Sintagma „passover” („paște”) nu înseamnă „a trece pe lângă”. Cole explică:

„Indiferent dacă era corect din punct de vedere etimologic sau dacă era doar un joc de cuvinte. pesah însemna pentru Israel „o trecere peste” sau „o sărire peste” și s-a aplicat actului săvârșii de Dumnezeu în acest punct din istorie prin care l-a cruțat pe Israel.”

Pastele a avut loc în a paisprezecea zi a calendarului ebraic religios (v. 2). Strâns legată de Paște era Sărbătoarea Azimilor. În acea noapte a întâiului Paște, oamenii au părăsit Egiptul cu atâta grabă încât n-a mai fost timp să se dospească pâinea (v. 34, 39). Ulterior, când aveau să sărbătorească Praznicul timp de șapte zile, aveau să-și amintească de graba exodului lor din Egipt. Dar, întrucât dospeala întruchipează păcatul, lor avea să li se mai amintească faptul că cei care au fost răscumpărați cu sânge trebuie să lase în urmă păcatul și lumea (Egiptul). Oricine mânca pâine dospită urma să fie nimicit (rupt) - adică, exclus din tabără și privat de privilegiile pe care le implica ea. În unele contexte „nimicit” înseamnă condamnat la moarte.

Apoi îl auzim pe Moise transmițând instrucțiunile acestora bătrânilor Israelului. Alte detalii sunt date despre felul în care trebuia stropită ușa cu sângele mielului. Isopul ar putea simboliza credința și, în același timp, o aplicație personală a jertfei lui Cristos. Pastele ar mai constitui și o bază pentru educația generațiilor viitoare cărora trebuia să li se înfățișeze povestea răscumpărării când membrii acestei generații vor întreba

despre semnificația sărbătorii.

La miezul nopții întâii născuți au fost loviți, așa cum fusese prevenit Faraon. Mari țipete s-au auzit în Egipt, căci n-a fost casă în care să nu fi murit cineva. Israelitilor li s-a permis, în sfârșit, să plece.

A. Fuga spre mare (12:31-13:22)

Versetul 31 nu înseamnă neapărat că Moise s-a întâlnit cu Faraon față în față (vezi 10:29). Ceea ce face sau spune un servitor îi este atribuit stăpânului său. Moise prezisese că slujitorii lui Faraon îi vor ruga pe evrei să plece (11:8).

Israelii au plecat spre Sucot, o regiune a Egiptului ce nu trebuie confundată cu cetatea din Palestina cu același nume (Gen 33:17). Egiptenii de-abia au așteptat să le dea israeliților tot ce au avut mai de preț, numai să scape de ei. Cât privește evreii, aceste lucruri ce li s-au dat nu au fost decât o răsplătă binemeritată pentru toată munca grea pe care i-au prestat-o lui Faraon. Prin aceasta li se furniza echipamentul necesar călătoriei și materialele de care aveau nevoie pentru slujirea lui Dumnezeu. Aproximativ șase sute de mii de bărbați au părăsit Egiptul, pe lângă femei și copii. Numărul total al bărbaților a fost de 603.550 (38:26). Numărul total al israeliților a fost de circa două milioane.

Există destule divergențe de opinie cu privire la data Exodului. O dată general acceptată este cea 1440 î.Cr. Alți cărturari îl plasează pe la 1290 î.Cr. sau chiar mai târziu (vezi Introducerea). O mulțime diversă (căci au plecat și mulți străini) s-a deplasat împreună cu israelii când aceștia au părăsit Egiptul. Acestor oameni li s-a aplicat termenul de „adunătură” în Numeri 11:4, când s-au plâns împotriva Domnului, în ciuda bunății manifestate față de ei.

În ce privește cronologia din versetul 40, vezi comentariul la Geneza 15:13, 14. Cei patru sute treizeci de ani menționați aici acoperă timpul total petrecut de Israel în Egipt. Este o cifră exactă, la zi. Ce este important de remarcat aici este că Domnul n-a uitat promisiunea făcută cu secole înainte. Scoțându-și poporul din Egipt, El și-a împlinit Cuvântul. Domnul nu este delăsător nici în ceea ce privește împlinirea promisiunii răscumpărării noastre (2Pet 3:9). Într-o zi viitoare, „anti-tipul” lui Moise, Domnul Isus, își va scoale poporul Său afară din această lume ducându-l în eternul Pământ al Făgăduinței.

Porunca sărbătoririi Paștelui anual specifică faptul că numai cei circumciși aveau voie să participe, fie străini, vecini sau servitori. Nici un străin să nu mănânce din Paște. Străinul și slujitorul angajat să nu mănânce.

Domnul i-a salvat pe întâii născuți ai israeliților de la moarte în Egipt; de aceea, întâii născuți dintre oameni și animale trebuiau consacrați Domnului, ca aparținând Lui. Fiii întâi născuți au devenit preoți ai lui Dumnezeu, până când tribul lui Levi a fost pus deoparte, mai târziu, pentru această slujbă. Întâii născuți dintre animalele curate trebuiau jertfiți Domnului în primul an. Întâiul născut dintre animalele necurate, cum ar fi măgarul, nu putea fi jertfit Domnului; de aceea, trebuia răscumpărat cu moartea unui miel; adică, un miel trebuia să moară în locul lui. Dacă măgarul nu era răscumpărat, atunci trebuia să i se frângă gâtul. Cu alte cuvinte, era o chestiune de opțiune, între răscumpărare și nimicire. Mai târziu, răscumpărarea măgarului s-a putut face cu bani (Lev 27:27; Num 18:15). Copilul întâi născut, adus pe lume în păcat, de asemenea trebuia răscumpărat, plata lui fiind cinci sicli (Nu. 18:16). Acest lucru avea menirea de a-i a-mi-nți omului de condiția sa necurată pe plan moral pe care o are înaintea lui Dumnezeu.

După cum sfințirea întâiului născut simboliza consacrarea pentru Dumnezeu, Sărbătoarea Azimilor reprezenta puritatea morală cerută de la cei răscumparați. Timp de șapte zile trebuiau să mănânce azimi și nu aveau voie să aibă dospeală în casă. Atât sfințirea întâiului născut, cât și sărbătoarea azimilor trebuiau să fie lecții practice pentru generațiile viitoare, ilustrând modul în care Domnul și-a izbăvit poporul din Egipt.

Exodul și călătoriile copiilor lui Israel

Mai târziu, evreii au respectat versetele 9 și 16 literalmente, făcându-și filacterii sau mici cutiuțe de piele ce conțineau porțiuni ale Cuvântului lui Dumnezeu, pe care și le legau de frunte și de încheietura mâinii. Dar înțelesul spiritual este că tot ceea ce facem (mâna) și tot ceea ce dorim (ochii) trebuie să fie în concordanță cu Cuvântul lui Dumnezeu.

Cei mai direct drum din Egipt în Canaan ar fi fost prin țara filistenilor, o călătorie de circa două săptămâni de-a lungul drumului de coastă cunoscut sub numele de „Drumul lui Horus”. Dar acesta era un drum lat, intens circulat și aflat sub permanenta supraveghere a armatei egiptene. Pentru a-și salva poporul de eventuale atacuri și descurajări, Dumnezeu i-a condus pe israelii pe un drum mai sudic, prin peninsula Sinai. Copiii lui Israel au ieșit în formație (de luptă). De asemenea, au luat cu ei osemintele lui Iosif, pentru a le depune în Canaan, potrivit jurământului solemn pe care îl făcuseră strămoșii lor. C. F. Pfeiffer scrie:

”Termenul biblic pentru marea care a fost despicată înaintea lor este „Yam Suf” adică textual: „Marea Trestiiilor” (Exod 13:18). Zona cunoscută în prezent sub denumirea de Lacurile Amare făcea, probabil, corp comun cu Marea Roșie în timpurile străvechi, ceea ce explică redarea sintagmei „Marea Trestiiilor” prin „Marea Roșie”. S-au avansat numeroase teorii privitoare la locul exact al traversării, dar nici una nu a fost unanim acceptată.

Prezența Domnului în mijlocul copiilor Săi a fost indicată ziua printr-un stâlp de nor iar noaptea printr-un stâlp de foc. „Acestea erau”, cum se exprimă Matthew Henry, „miracole ce rămăneau permanent în picioare”. Acest nor de slavă e cunoscut sub denumirea de Shekinah, provenit de la termenul ebraic a locui. Stâlpul (sau coloana) ilustra călăuzirea poporului de către Dumnezeu și protecția pe care o asigura El israeliților în fața dușmanilor (Exod 14:19, 20). Ambele exemple îl întruchipează minunat pe Domnul Isus.

B. Trecerea Mării Roșii (cap. 14)

Capitolul 14 este unul din cele mai dramatice din toată Biblia. Domnul i-a îndrumat pe copiii lui Israel spre Pi Hahiro, un punct situat la vest de Marea Roșie. Acest lucru făcea ca scăparea să pară imposibilă, sporind astfel și mai mult miracolul ce a urmat. Faraon a crezut că israelii sunt prinși în cursă, drept care a pornit în urmărirea lor, cu oștirea lui de șase sute de care alese și toate carele Egiptului, cu ofițeri peste

ele. Ajungerea din urmă, de către Faraon, a celor două milioane de israeliți aparent neajutorați, așezați cu tabăra lângă mare și prinși ca într-un clește între aceste două pericole, este probabil sursa proverbului ce ilustrează o dilemă teribilă: "Between the devil and the deep blue sea" (între diavol - Faraon și marea adâncă și albastră - Marea Roșie!).

Când copiii lui Israel și-au ridicat ochii și au văzut armata egipteană înaintând spre ei, au rămas, evident, înmărmuriți, dar, dând dovadă de înțelepciune, au strigat către Domnul. Îndată după aceea însă au început să se plângă conducătorului pus de Domnul, Moise, așa cum făcuseră și mai devreme (5:21) spunând că ar fi fost mai bine pentru ei să-i slujească pe egipteni decât să moară în pustiu. Acesta a fost un gest de necredință crasă din partea lor, ne fiind de altfel ultimul caz în care avea să se manifeste necredința în viața lor. Ne mai fiind timid, Moise le-a spus: „Stați pe loc și veți vedea izbăvirea pe care v-o va da Domnul în ziua aceasta."

Unul din cele mai mari miracole din toată istoria era pe punctul de a se produce: Domnul i-a poruncit lui Moise „Spune copiilor lui Israel să pornească înainte. Tu ridică-ți toiagul, întinde-ți mâna spre mare și despic-o; și copiii lui Israel vor trece prin mijlocul mării ca pe uscat"

În legătură cu împietrirea de către Dumnezeu a inimilor egiptenilor și slăvirea Sa în Faraon și în toată oastea lui, Matthew Henry scrie:

"Este un lucru drept din partea lui Dumnezeu să-i pună sub efectele mâniei Sale pe cei care s-au împotrivit atâta timp influențelor harului Său. Cuvintele sunt rostite ca o formă de triumf asupra acestui rebel încăpățânat și plin de cutezanță."

Îngerul Domnului (Cristos, vezi Judecători 6 pentru discutarea acestui subiect) Și-a ocupat locul ca stâlp de nor în urma oștirii Israelului, protejându-i pe israeliți de egipteni. Stâlpul de nor le asigura israeliților lumină iar egiptenilor întuneric. La semnul lui Moise, Marea Roșie s-a despicat, formând două ziduri de apă cu un drum uscat la mijloc. Israelii au trecut în siguranță, dar când armata lui Faraon a încercat să treacă, Domnul a provocat învâlmășeală în tabăra egiptenilor și le-a distrus carele, îngrozindu-i. Înainte de a se putea retrage, marea s-a închis la loc peste ei, la porunca lui Moise. Nu a mai rămas nici unul în viață. Aceeași credință care a deschis Marea Roșie ne permite să facem imposibilul când mergem pe calea voii lui Dumnezeu.

Traversarea Mării Roșii este considerată drept cea mai mare manifestare a puterii lui Dumnezeu în VT, dar cea mai mare putere manifestată în toate timpurile este aceea care L-a înviat pe Cristos din morți.

C. Cântarea lui Moise

După cum Pastele vorbește despre răscumpărarea prin sânge, Marea Roșie ilustrează răscumpărarea prin putere. Cântarea lui Moise o celebrează pe aceasta din urmă. Dr. H. C. Woodring a rezumat-o după cum urmează:

Preludiu (v. 1) - triumful lui Iehova.

Strofa 1 (v. 2, 3) - Ce este El: putere, cântec, salvare.

Strofa 2 (v. 4-13) - Ce a făcut El: victorie asupra dușmanilor din trecut, izbăvirea poporului Său din Egipt.

Strofa 3 (v. 14-16) - Ce va face El: victorie asupra dușmanilor viitori; El își va conduce poporul la moștenirea sa.

Postludiu (v. 19) - Contrastul dintre înfrângerea Egiptului și izbăvirea Israelului.

Răspunsul antifonic dat de Miriam și de toate femeile (v. 20, 21).

Cu aproape trei secole în urmă comentatorul englez Matthew Henry și-a exprimat aprecierea și înțelegerea pentru această măreață odă spirituală după cum urmează:

"Cu privire la acest cântec, am putea observa că este:

1. Un cântec străvechi, cel mai străvechi pe care-l cunoaștem.
2. O cât se poate de admirabilă compoziție, într-un stil înălțător și magnific, plin de imagini vii și adecvate. Întregul cântec fiind foarte mișcător.
3. Este un cântec sfânt, consacrat onoarei lui Dumnezeu, având menirea de a-l preamări numele și a-l aduce laudă Lui - și numai Lui - și nicidecum de a-l preamări pe vreun om: sfințenia Domnului este gravată în versurile Lui, Lui fiindu-i dedicate melodia și corul israeliților.
4. Este un cântec tipic. Triumfurile bisericii evangheliei, în învingerea dușmanilor ei, sunt exprimate prin cântarea lui Moise și prin cântarea Mielului contopite, despre care ni se spune că se cântă pe o mare de cristal, după cum această cântare a fost cântată pe Marea Roșie, Apoc 15:2,3.

A. Pustiul Șur

Versetul 22 începe cu relatarea călătoriei de la Marea Roșie la Muntele Sinai. Fiecare pas este plin de lecții spirituale pentru credincioșii de orice vârstă. De pildă, Mara, care înseamnă amar, relevă experiențele amare ale vieții. Lemnul sugerează crucea Calvarului, care transformă lucrurile amare ale vieții în dulcețură. La Mara Domnul S-a revelat ca „Domnul care te vindecă" (YHWH Rofeca). El apromis că-i va izbăvi pe israeliți de bolile care-i afectau pe egipteni. Elini, cu cele douăsprezece fântâni de apă ale sale și cei șaptezeci de palmieri, sugerează odihna și înviorarea de care avem parte după ce am trecut pe la cruce.

B. Pustiul Sin (cap. 16)

Călătorind spre sud-est, poporul a ajuns în pustiul Sin. Acolo el s-a plâns mult de lipsa hranei și a tânjit mult după mâncarea din Egipt, părând că uitase de sclavia teribilă care însoțea acea hrană. Dumnezeu a răspuns cu multă compasiune, procurând prepelițe noaptea și mană dimineața. Prepelițele li s-au dat doar de două ori, aici și în Numeri 11:31. În timp ce mana li s-a dat tot timpul. „Mană” înseamnă „Ce este aceasta?” Era hrana procurată miraculos de Dumnezeu; nu există posibilitatea explicării ei pe cale naturală. Mana consta în fulgi mici, rotunzi și dulci (v. 31), ilustrând smerenia, desăvârșirea, curăția și dulceața lui Cristos, Pâinea lui Dumnezeu (In 6:48-51). Venirea ei era într-un fel legată de rouă dimineții, amintindu-ne că Duhul Sfânt este Cel care face sufletele noastre să beneficieze de misiunea de slujire a lui Cristos. Israelitilor li s-a permis să adune un omer de persoană. Indiferent cât de mult sau puțin au adunat, căutând să aproximăm un omer, au avut întotdeauna destul și niciodată prea mult. Aceasta simbolizează suficiența lui Cristos de a împlini toate nevoile poporului Sau și rezultatele obținute atunci când creștinii împart cu cei aflați în nevoie (2Cor 8:15). Mana trebuia adunată dis-de-dimineață, înainte ca soarele s-o topească. La fel trebuie și noi să ne hrănim cu Cristos la începutul fiecărei zile, înainte ca presiunile vieții să ne împresoare. Mana trebuia adunată zilnic, așa cum trebuie să ne hrănim și noi zilnic cu Domnul. Trebuia adunată în primele șase zile ale săptămânii, fiindcă într-a șaptea nu cădea nici o mană.

În a șasea zi oamenii li s-a poruncit să adune de două ori mai mult decât în alte zile, pentru a avea și în ziua de Sabat. Dacă lăsa o parte din mană pentru alte zile, mana făcea viermi. Mana semăna cu semințele albe de coriandru și avea gust de turtă cu miere. Putea fi coaptă sau gătită. Moise i-a certat pe cei care se duceau să adune în ziua Sabatului.

O parte din mană a fost pusă într-o urnă de aur și păstrată ca memorial, pentru ca mai târziu să fie depusă în chivotul legământului (Evr 9:4). Dumnezeu S-a odihnit în a șaptea zi la creație (Gen 2:2), dar nu i-a poruncit omului să se odihnească și la acea dată. Dar acum El a dat legea Sabatului națiunii Israel. Mai târziu va deveni una din cele zece porunci (20:9-11). Era un semn al legământului făcut cu Israel la Muntele Sinai (31:13) și un memento săptămânal al eliberării lor din robia egipteană (Deut 5:15). Neamurilor nu li s-a poruncit niciodată să țină Sabatul. Noua din cele zece porunci se repetă în Noul Testament ca instrucțiuni în neprihănire pentru biserică. Singura care nu se repetă este legea Sabatului. Totuși există principiul unei zile de odihnă pe săptămână pentru toată omenirea. Pentru creștini, această zi este prima zi a săptămânii, Ziua Domnului. Nu este o zi a responsabilității legale, ci o zi de privilegiu al harului lui Dumnezeu, când eliberați de activitățile lumești, putem să ne dedicăm plenar închinării și slujirii Domnului.

„Mărturia” („I-a pus înaintea mărturiei”, v. 34), se referă la „Chivotul” Legământului, care este menționat aici înainte de a fi existat. Este o ilustrație a legii menționării prelabile. „Mărturia” ar putea de asemenea să fie o referire la Cele Zece porunci, în funcție de context.

Consumarea manei timp de patruzeci de ani este o prezicere a timpului cât israeliții vor rătăci în deșert. Mana a încetat să mai cadă când au ajuns la Ghilgal, imediat după ce au pășit în interiorul hotarelor țării Canaan (Ios 5:12).

C. Refidim (cap. 17)

La Refidim poporul s-a certat cu Moise datorită lipsei de apă. Domnul l-a sfătuit pe Moise să plece spre regiunea cunoscută sub numele de Horeb (însemnând pustietate) și să lovească stânca cu toiagul său. Când a făcut așa, a țâșnit apă din stâncă - o întruchipare a Duhului Sfânt, care a fost dat în ziua Cincizecimii ca rod al Iovirii lui Cristos pe Calvar. Masa(h) (însemnând ispitire sau testare) a fost locul în care israeliții L-au încercat sau testat pe Dumnezeu. Meriba(h) (muștrare sau sfadă) a fost locul unde s-au certat cu Moise.

Iosua (Iehova este mântuire) apare acum pentru prima oară pe scenă. Ca slujitorul lui Moise, el s-a luptat cu Amalec la Refidim. Cât timp Moise ținea mâinile sus, mijlocind și bizuindu-se pe Dumnezeu, israeliții aveau victoria asigurată. Dar când Moise a obosit și lăsat jos mâna, Amalec a fost superior. Amalec, urmaș al lui Esau, este un tip al firii pământești - adică natura rea, coruptă, adamică a omului. Observați următoarele paralele între firea pământească și Amalec:

1. se înfățișează după ce Duhul Sfânt a fost dăruit credinciosului la convertire și luptă împotriva Duhului;
2. Domnul va purta război împotriva firii vechi, din generație în generație;
3. firea veche nu este niciodată eradicată din credincios până la moarte sau la Răpirea Bisericii.
4. Ne sunt sugerate două mijloace prin care putem triumfa asupra firii vechi: rugăciunea și Cuvântul.

După istoricul antic evreu Josephus, Hur era soțul lui Miriam, sora lui Moise. Același Hur a fost lăsat mai târziu cu Aaron pentru a supraveghea poporul în timp ce Moise s-a suit pe Sinai (24:14).

Domnul-este-steagul-meu (ebr. YHWH Nissi) este un nume compus al lui Iehova.

D. Moise și Ietro (cap. 18)

Capitolul 18 marchează o diviziune distinctă în cuprinsul cărții Exod. Până acum am avut mana, stânca lovită și pâraul - întruchipând întruparea lui Cristos, moartea Lui și darea Duhului Sfânt. Acum după câte se pare ni se oferă o dezvăluire în avanpremieră a slavei viitoare a lui Cristos. Moise este un tip al lui Isus domnind asupra pământului, îi vedem de asemenea pe evrei, reprezentați de fiii (or; Neamurile), ilustrate de Ietro; și biserica, simbolizată de soția neevreică a lui Moise, Sefora. Toți aceștia se vor bucura de binecuvântările împărăției de o mie de ani - evreii, Neamurile (neevreii), ca supuși în această împărăție, iar biserica domnind împreună cu Cristos asupra pământului.

Evenimentele nu sunt redată în ordine cronologică. Ietro este descris venind la Moise la Muntele Sinai în versetul 5, dar israeliții nu sosesc acolo decât în capitolul 19:2. Un comentator sugerează, că acest aranjament își propune să facă loc unei relatări neîntrerupte despre întâlnirea lui Moise cu Iehova și darea Legii. Moise își lăsase, probabil, soția și cei doi copii, când s-a întors în Egipt. Acum Ietro îi aduce pe Sefora, Gherșom și Eliezer (Dumnezeul meu este ajutor) la Moise, în cadrul unei reunificări pline de bucurie. Se pare că Ietro se convertise la adevăratul Dumnezeu aici, deși unii cercetători consideră că fusese de mai multă vreme un închinător al lui Iehova.

Când Ietro a văzut povara extraordinară de mare ce apăsa pe umerii lui Moise de a judeca poporul, l-a sfătuit pe ginerele lui să aleagă din tot poporul oameni de o înaltă ținută morală, temători de Dumnezeu, oameni ai adevărului, vrăjmași ai lăcomiei, care să-l ajute. Propunerea lui Ietro se referea la căpetenii peste o mie, o sută, căpetenii peste cincizeci și căpetenii peste zece. Aceasta avea menirea de a ușura povara ce apăsa asupra lui Moise, facilitând o soluționare mai rapidă a problemelor. Unii cred că sfatul dat de Ietro a fost de sorginte divină, conferind o delegare destul de mare a autorității către alții. Dar alții ne reamintesc că Domnul nu dă niciodată sarcini fără să dea și har pentru purtarea lor. Până acum Dumnezeu îi vorbise lui Moise așa cum vorbește cineva cu un prieten și nu folosisese nici un intermediar. De aceea Moise ar fi trebuit să continue până când Dumnezeu însuși ar fi schimbat situația.

A. Pregătirea pentru revelație (cap. 19)

Copiii lui Israel au sosit acum la Muntele Sinai. Restul cărții Exod, cartea Levitic în întregime și primele nouă capitole din Numeri consemnează evenimentele care au avut loc aici.

De la Adam până în acest punct, nu existase o lege directă de la Dumnezeu. Relațiile Domnului cu poporul Său fuseseră marcate în mod predominant de har. Acum El le-a oferit un legământ condiționat, bazat pe lege: ...dacă veți asculta glasul Meu și dacă veți ține legământul Meu, veți fi o comoară specială a Mea, mai presus de toate popoarele;... îmi veți fi o împărăție de preoți și un popor sfânt. Dacă ascultau, El avea să-i binecuvânteze. Fără să-și dea seama cât de păcătoși și neputincioși erau, israeliții au acceptat numaidecât termenii acordului. D. L. Moody comentează:

„Tot ceea ce a spus Domnul vom face”. Limbaj semeț, trădând o puternică doză de încredere de sine. Vițelul de aur, tablele sparte, poruncile nerespectate, solii omorâți cu pietre și Cristos respins și răstignit - sunt dovezi copleșitoare ale jurămintelor neonorate ale omului.

Asistăm aici la o ruptură majoră în istoria relațiilor lui Dumnezeu cu omenirea, dar mai ales în relația Sa cu poporul Său ales, Israelul, Schimbarea intervenită în rânduirea Divină a treburilor omenirii, în acest loc și în alte părți, indică o schimbare în cadrul dispensațiilor sau al administrațiilor.

După cum spunea Augustin: „Faceți distincție între epoci și Scripturile se armonizează”. Dumnezeu a împărțit istoria omenirii în epoci: „...prin care a făcut și epocile” (Evr 1:2, text marginal ediția RV), Aceste epoci pot fi lungi sau scurte, dar nu durata lor constituie trăsătura lor distinctivă, ci modul în care Se poartă Dumnezeu cu omenirea în aceste perioade.

Deși Dumnezeu însuși nu Se schimbă niciodată, metodele Sale se schimbă. El procedează în moduri diferite în perioade diferite de timp. Numim modul în care Dumnezeu își administrează relațiile Sale cu omul într-o anumită eră drept o dispensație. Tehnic vorbind, o dispensație nu înseamnă o epocă, ci, mai degrabă, o administrație, „o isprăvnicie”, o orânduire sau o economie (termenul modern „economie” derivă din oikonomia, termenul din greaca Noului Testament care desemnează o „dispensație” sau o „administrație”). În realitate, este greu să concepem o dispensație fără s-o asociem cu ideea de timp. De pildă, istoria guvernării Statelor Unite este împărțită pe administrații. Când spunem: administrația Kennedy sau administrația Bush, ne referim, desigur, la modul de funcționare a guvernului în timpul mandatelor acestor președinți, esența constituind-o politicile adoptate de aceștia. În mod necesar însă asociem aceste politici cu o anumită perioadă de timp.

Prin urmare, prin dispensație înțelegem modul în care Dumnezeu tratează cu oamenii într-o anumită perioadă a istoriei. Relațiile dispensaționale ale lui Dumnezeu ar putea fi comparate cu modul în care este gospodărită o familie. Unul este programul acesteia când ea se compune doar din soț și soție, și altul, bazat pe un set total diferit de proceduri, când într-o familie sunt și copii. Apoi, pe măsură ce copiii ajung la maturitate, iarăși asistăm la o schimbare de proceduri, lucrurile fiind tratate diferit în acea familie. Observăm că și în relațiile lui Dumnezeu cu omenirea operează același tipar (Gal 4:1-5).

De pildă, când Cain l-a ucis pe fratele său Abel, Dumnezeu l-a marcat cu un semn, pentru ca oricine îl va întâlni să nu-l omoare (Gen 4:15), Dar după Potop, Dumnezeu a instituit pedeapsa capitală, prin următorul decret: „Oricine varsă sângele omului, și sângele său va fi vărsat de om” (Gen 9:6). Deosebirea se datorează schimbării de dispensații.

Un alt exemplu este Psalmul 137:8, 9, unde scriitorul cere să se abată o judecată severă asupra Babilonului: „Ah, fiica Babilonului, sortită pustiirii, ferice de cine-ți va întoarce la fel răul pe care ni l-ai făcut! Ferice de cine va apuca pe pruncii tăi și-i va zdrobi de stâncă!”

Iar mai târziu Domnul i-a învățat pe oamenii Săi: „Iubiți-vă vrăjmașii, binecuvântați-i pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor care vă urăsc și rugați-vă pentru cei care vă insultă și vă prigonesc” (Mt 5:44)

E limpede, după câte se pare, că limbajul ce era adecvat pentru psalmist, care trăia sub lege, nu mai este adecvat pentru creștin, care trăiește sub har.

În Levitic 11 anumite alimente au fost desemnate ca fiind necurate. Dar în Marcu 7:19b Isus a declarat toate alimentele curate.

În Ezra 10:3 evreilor li s-a spus să se debaraseze de nevestele și copiii lor străini. În Noul Testament, credincioșii sunt îndrumați să nu se debaraseze de ei (1Cor 7:12-16).

Sub lege numai marele preot putea pătrunde în prezența lui Dumnezeu (Evr 9:7). Sub har toți credincioșii au acces în Sfânta Sfințelor (Evr 10:19-22).

Aceste schimbări arată clar că s-a trecut de la o dispensație la alta.

Nu toți credincioșii sunt de acord asupra numărului dispensațiilor sau denumirilor care ar trebui să li se aplice. De fapt, nu toți creștinii acceptă, din capul locului, dispensațiile.

Dar noi putem demonstra existența dispensațiilor în felul următor: Mai întâi de toate, există cel puțin două dispensații, legea și harul „Căci legea a fost data prin Moise, dar harul și adevărul au venit prin Isus Cristos” (In 1:17). Faptul că Biblia noastră este împărțită în Vechiul și Noul Testament indică faptul că între cele două a intervenit o schimbare de administrație. O dovadă în plus că așa stau lucrurile o găsim în faptul că credincioșilor din această epocă nu li se cere să aducă jertfe animale, și prin aceasta indicându-se că Dumnezeu a introdus o nouă ordine. Cu greu s-ar găsi creștin care să nu facă distincție între aceste două capitole majore ale Bibliei: Vechiul și Noul Testament.

Dar din moment ce suntem de acord că există două dispensații, vom ajunge neapărat la convingerea că, în realitate, avem trei dispensații, deoarece Dispensația Legii nu fusese prezentată înainte de acest punct din cartea Exod, respectiv capitolul 19, situat la sute de ani după Creație. Prin urmare trebuie să fi existat cel puțin încă o dispensație înainte de lege (vezi Rom 5:14). Și astfel ajungem la cifra de trei.

În continuare conchidem că trebuie să mai existe cel puțin încă o dispensație, deoarece Scriptura se referă la „veacul viitor” în Evrei 6:5. Este vorba de acea perioadă în care Domnul Isus Cristos va reveni pentru a domni peste întreg pământul, cunoscută îndeobște sub denumirea de Mileniu sau Mia de ani.

Pavel face de asemenea distincție între veacul de acum și veacul viitor. Mai întâi el se referă la o dispensație ce i s-a încredințat lui în legătură cu adevărul evangheliei și cu biserica (1Cor 9:17;Efes 3:2;Col 1:25). Aceasta este epoca în care trăim. Dar apoi el se referă și la o epocă viitoare, atunci când menționează la Efeseni 1:10 „dispensația plinătății timpurilor” Reiese limpede din modul în care o descrie Pavel că această epocă nu a sosit încă.

Așadar știm că nu trăim în epoca finală a istoriei lumii.

Dr. C. I. Scofield enumera șapte dispensații, după cum urmează:

1. Inocența (Gen 1:28). De la crearea lui Adam până la căderea lui.
2. Conștiința sau responsabilitatea morală (Gen 3:7). De la cădere până la sfârșitul potopului.
3. Guvernul uman (Gen 8:15). De la sfârșitul potopului până la chemarea lui Avraam.
4. Promisiunea (Gen 12:1). De la chemarea lui Avraam până la darea legii.
5. Legea (Exod 19:1). De la darea legii până la Ziua Cincizecimii (Rusalii).
6. Biserica (Fapt 2:1). De la Ziua Cincizecimii până la Răpire.
7. Împărăția (Apoc 20:4). Domnia de o mie de ani a lui Cristos.

Deși nu este important să fim de acord asupra tuturor chestiunilor de amănunt, ne va fi însă de mare folos să observăm că există mai multe dispensații diferite. În special distincția dintre lege și har este foarte importantă. Altminteri vom lua porțiuni din Scriptură ce se aplică la alte epoci și le vom forța să se refere la epoca în care trăim. Deși toate Scripturile sunt de folos pentru noi (2Tim 3:16), nu toate ne-au fost adresate expres nouă. Pasaje care se ocupă de alte perioade de timp au, desigur, aplicații și pentru noi, dar interpretarea lor primordială se adresează epocii pentru care au fost redactate. Am subliniat deja restricțiile dietetice din Levitic 11. Deși interdicțiile din acest capitol nu au caracter obligatoriu pentru creștinii de azi (Mc 7:18, 19), principiile care stau la baza lor rămân în picioare - anume faptul că trebuie să evităm întinarea morală și spirituală.

Dumnezeu le-a promis israeliților că dacă vor asculta de El, El le va da propășire materială (Deut 28:1-6). În acea perioadă accentul se punea pe binecuvântări materiale în locuri pământești. Nu tot așa stau însă lucrurile azi. Dumnezeu nu promite că va recompensa ascultarea noastră prin prosperitate financiară. Mai degrabă, binecuvântările dispensației actuale constau în binecuvântări spirituale în locurile cerești (Efes 1:3).

Deși există deosebiri între diversele epoci, un lucru nu se schimbă niciodată: evanghelia. Mântuirea-a fost dintotdeauna, este și va fi mereu prin credința în Domnul. Iar temelia mântuirii pentru toate veacurile este lucrarea isprăvită a lui Cristos pe cruce (vechea acuză, conform căreia dispensaționalistii ar crede în existența a „șapte căi diferite prin care poate fi mântuit cineva”, este total neîntemeiată). Oamenii din VT au fost mântuiți prin credința în revelația pe care le-a dat-o Domnul la un moment dat. De pildă, Avraam a fost mântuit crezându-L pe Dumnezeu când El a spus că sămânța patriarhului va fi la fel de numeroasă ca stelele cerului (Gen 15:5,6). Poate că Avraam nu știa prea mult sau chiar nimic despre ce avea să se întâmple la Calvar după multe veacuri. Dar Domnul știa! Și astfel, când Avraam l-a crezut pe Dumnezeu, El a trecut în contul lui Avraam toată valoarea lucrării viitoare a lui Cristos de la Cruce.

După cum s-a exprimat cineva: sfinții din Vechiul Testament au fost mântuiți „pe credit”, adică ei au fost salvați pe baza prețului pe care avea să-l plătească Domnul Isus cu mulți ani mai târziu (acesta fiind sensul textului de la Rom 3:25). Noi suntem mântuiți pe baza lucrării pe care Cristos a realizat-o cu peste 1900 de ani în urmă. Dar în ambele cazuri mântuirea este prin credința în Domnul.

Trebuie să ne păzim de pericolul de a conchide că oamenii din timpul dispensației legii ar fi fost mântuiți prin ascultarea de lege sau chiar prin aducerea de jertfe animale. Legea nu poate face altceva decât să condamne; ea nu poate mântui (Rom 3:20). Iar sângele taurilor și al țapilor nu poate să îndepărteze nici un singur păcat (Evr 10:4). Nu, nicidecum! Ci singura modalitate prin care mântuiește Dumnezeu este credința, și numai credința! (Rom 5:1).

Un alt lucru de care trebuie să ținem seama este faptul că atunci când ne referim la actuala epocă a bisericii ca fiind epoca harului, nu înțelegem prin asta că. Dumnezeu nu s-ar fi purtat cu har față de om în dispensațiile anterioare. Tot ce dorim să subliniem prin epoca harului este că Dumnezeu îl testează pe om acum în condițiile harului, iar nu ale legii.

Este important să realizăm și faptul că epocile nu se încheie cu precizie de secunde, ci adesea există o suprapunere între ele sau o perioadă de tranziție. Un exemplu îl găsim în cartea Faptelor Apostolilor, când noii biserici i-a trebuit o bucată de timp pentru a se debarasa de elementele caracteristice ale dispensației anterioare. Tot așa va exista probabil o perioadă de timp între Răpire și Marea Strămtorare, în timpul căreia își va face apariția omul păcatului și se va construi templul în Ierusalim.

Încă un cuvânt de încheiere: asemenea tuturor lucrurilor bune și folositoare, există pericolul ca dispensațiile să fie supuse unui tratament abuziv. Există astfel unii creștini care împing dispensaționalismul până la extreme cum ar fi aceea conform căreia ei nu acceptă decât epistolele redactate de Pavel în închisoare ca având aplicație pentru biserica de azi! În consecință, aceștia nu acceptă botezul, nici Cina Domnului(unii nu acceptă una din rânduiri), întrucât acestea nu se regăsesc în Epistolele din închisoare! De asemenea ei propagă faptul că mesajul evangheliei așa cum a fost acesta vestit de Petru nu ar fi unul și același cu cel propovăduit de Pavel. (Vezi Gal 1:8, 9 pentru combaterea acestei învățături.) Oamenilor acestora li se spune uneori ultra-dispenșiști sau Bullingeriți (după numele învățătorului E. W. Bullinger). Concepția lor extremistă cu privire la dispensații trebuie respinsă.

Oamenilor li s-a spus să se pregătească pentru a primi o revelație de la Dumnezeu spălându-și hainele și abținându-se de la relații sexuale. Asta a avut menirea de a-i învăța necesitatea de a fi curați în prezența lui Dumnezeu. Muntele Sinai era un loc înfricoșător. Nici oamenii, nici animalele nu aveau voie să se atingă de el, sub amenințarea pedepsei cu moartea. Nu era voie ca ceilalți să se ducă după cel ce se făcea vinovat de încălcarea acestei porunci, urmându-l pe munte, ci trebuiau să-l străpungă cu o săgeată sau să-l omoare cu pietre de la distanță. Numai Moise și Aaron aveau voie să se suie pe munte (v. 24) și chiar și aceștia doar atunci când suna cornul de berbec. Muntele era acoperit cu un nor gros... fiind înconjurat de tunete și fulgere... foc și fum... și tot muntele se cutremura cu putere. Toate acestea reflectau grozăviile de a te întâlni cu Dumnezeu, în special de pe temelia păzirii legii.

Muntele Sinai. Văzut de pe cărarea care suie până în vârf, Jebel Musa (dreapta) este considerat drept Muntele Horeb din Biblie sau Sinai, situat în partea de sud a Peninsulei Sinai

Domnul a repetat avertismentul dat lui Moise conform căruia oamenii nu aveau voie să se atingă de munte. La început lui Moise i s-a părut inutil să le amintească oamenilor, dar mai târziu s-a conformat. Preoții din versetele 22 și 24 erau probabil fiii întâi-născuți.

Porunca I.

Să nu ai alți dumnezei. Este o prohibiție împotriva închinării la mai mulți dumnezei (politeism) sau împotriva închinării la orice alt dumnezeu decât Iehova.

Porunca II.

Să nu-ți faci chip cioplit. Se interzice nu numai închinarea la idoli, ci și fabricarea acestora. Asta include tablouri, imagini și statui folosite în cadrul închinării, dar nu cuprinde toate tablourile sau statuile, deoarece tabernacolul conținea heruvimi sculptați. De asemenea Dumnezeu i-a spus lui Moise să facă un șarpe de bronz (Num 21:8). Porunca se referă evident la reprezentări picturale sau imagini ale dumnezeirii.

Dumnezeu este un Dumnezeu gelos - adică, așteaptă cu gelozie închinarea și iubirea din partea a lor Săi. El pedepsește nelegiuirea părinților în copii până la a treia și a patra generație, prin intermediul slăbiciunilor acumulate, sărăciei, bolilor și unei durate diminuate a vieții omului. Dar îndurarea lui Dumnezeu se întinde peste mii (de generații) peste cei care îl iubesc și păzesc poruncile Lui.

Se interzice luarea în deșert a numelui lui Dumnezeu. Asta înseamnă a jura pe numele lui Dumnezeu că o afirmație falsă ar fi de fapt adevărată. Aici ar putea fi cuprinse și înjurăturile, limbajul murdar, ocările rostite printre dinți sau a te lega printr-un jurământ că vei face un lucru, pentru ca apoi să nu te ții de promisiune.

Porunca IV.

Adu-ți aminte de ziua de sabbat. Menționat prima oară la Geneza 2:1-3 și dat ca dispoziție în contextul adunării manei (Exod 16), sabbatul a fost acum dat oficial poporului Israel sub titlul de poruncă pe care trebuia s-o respecte cu strictețe. Sabbatul a întruchipat odihna de care se bucură în prezent credincioșii în Cristos și de care se va bucura în timpul Mileniului creațiunea răscumpărată. Sabbatul e ziua a șaptea a săptămânii, începând de la apusul soarelui în ziua de vineri și până la apusul soarelui în ziua de sâmbătă. Nicăieri în Noul Testament nu li se poruncește creștinilor să țină sabbatul.

Cinstește pe tatăl și pe mama ta. A cinsti înseamnă aici a asculta de ei. Versetul ne învață că ascultarea de părinți este un mod de a trăi care, în general; îi va asigura cuiva o viață îndelungată. În schimb un trai marcat de neascultare și păcat duce adesea la o moarte prematură. Este prima poruncă însoțită de o promisiune (Efes 6:2) și ne învață că trebuie să avem respect față de autorități.

Să nu ucizi. Această poruncă se referă în mod concret la omor premeditat sau asasinat, iar nu la pedeapsa capitală sau la omucidere. Porunca aceasta ne învață că trebuie să avem respect pentru sanctitatea vieții umane.

Să nu comiți adulter. Această prohibiție ne învață respectul pentru căsnicie, avertizându-ne să nu exploatăm trupul altei persoane. Probabil acoperă toate formele de comportament sexual nepermis.

Să nu furi. Asta se referă la orice faptă prin care o persoană o privează în mod ilegal pe altă persoană de bunuri ce-i aparțin și ne învață respectul pentru proprietatea privată.

Să nu mărturisești strâmb. Această poruncă interzice prejudicierea caracterului cuiva prin afirmații ne-adevărate despre acea persoană, prin care aceasta ar putea fi pedepsită sau chiar executată. Porunca ne învață respectul pentru reputația cuiva.

Să nu poțesteți. Porunca a zecea trece de la fapte la gânduri, arătându-ne că este păcat să jinduim după orice lucru pe care Dumnezeu nu a rânduit să-l avem. Pavel afirmă că această poruncă a produs o profundă mustrare în cugetul său cu privire la păcatul din viața sa (Rom 7:7).

După ce au fost date Cele Zece Porunci, oamenii au fost îngroziți de manifestările Prezenței Divine, temându-se că vor muri dacă Dumnezeu le va vorbi nemijlocit, ceea ce explică de ce Moise a devenit mediatorul lor.

Scopul legii lui Moise a fost de a le arăta oamenilor păcătoșenia lor. Dar apoi, Dumnezeu în harul Său, le-a dat instrucțiuni privitoare la înălțarea unui altar, care să le amintească oamenilor că păcătoșii se pot apropia de Dumnezeu numai pe temeiul sângelui vărsat. Altarul ni-l întruchiează pe Cristos ca modalitatea prin care ne putem apropia de Dumnezeu. Omul nu ar putea contribui cu nimic la perfecțiunea lui Cristos, nici prin intermediul unor strădanii proprii, nici prin diferite grade de realizare umană. Preoții, urcând treptele cu veșmintele lor lungi și largi, ar fi putut să se expună într-o manieră ne-cuvenită pentru o ocazie atât de solemnă.

1. Legi privitoare la sclavi (21:1-11)

După ce a dat Cele Zece Porunci, Dumnezeu a mai transmis o mare diversitate de alte legi menite să guverneze conduita copiilor lui Israel.

Un: evreu putea deveni sclav, pentru achitarea unei datorii, ca act de restituire a unui obiect furat sau născându-se din părinți evrei sclavi. Unui rob evreu putea să i se ceară să lucreze șase ani, dar în al șaptelea an trebuia pus în libertate. Dacă fusese căsătorit când a devenit sclav, atunci soția lui era eliberată împreună cu el. Dacă se căsătorea în timpul servitutii, atunci soția și copiii ei erau proprietatea stăpânului. În acest caz, el putea opta să rămână sclav, găurindu-se urechea de ușorul ușii, omul identificându-se astfel de bună voie cu casa stăpânului său. Din acel moment el era „earmarked” („însemnat la ureche”). Este o minunată ilustrație, întruchipându-L pe Cristos, Robul desăvârșit, care ne-a iubit atât de mult încât nu a ales libertatea, ci S-a dus la crucea Golgotei. Având în vedere ce a făcut Mântuitorul pentru noi, se cuvine ca și noi să-l fim robi de bună voie, afirmând împreună cu episcopul Moule:

”Stăpânul meu, du-mă la ușă; Străpunge-mi încă o dată urechea ce nu Ți se mai împotrivește.

Legăturile Tale sunt libertatea mea; lasă-mă să stau Lângă Tine, trudind, îndurând și ascultând” (este strofa a doua din imnul compus de Episcopul Handley C. G. Moule: „My Glorious Victor, Prince Divine,” - Slăvitul meu Biruitor, Prinț Divin).

Cât despre o sclavă, aceasta nu putea fi eliberată în anul al șaptelea, în cazul în care stăpânul ei a luat-o între timp de soție sau concubină și era dispus să-și îndeplinească față de ea responsabilitățile ce-i reveneau, în caz contrar, ea trebuia răscumpărată, dar nu putea fi vândută unor neevrei. Dacă stăpânul dorea s-o dea fiului său ca soție, atunci trebuia s-o trateze ca pe o noră. Dacă stăpânul își lua o altă soție, avea în continuare responsabilitatea de a-i asigura sclavei respective cele necesare traiului și să-i acorde drepturi depline la căsătorie, aceste cuvinte referindu-se probabil la aranjamente pentru spațiu de locuit. Altminteri ea trebuia eliberată fără să plătească bani. Faptul că Dumnezeu a dat legi privitoare la sclavie nu înseamnă că a aprobat sclavia. Mai degrabă, El a dorit să protejeze drepturile civile ale celor aflați în robie.

2. Legi privitoare la vătămări corporale (21:12-36)

Versetul 12 prezintă regula generală conform căreia cauzarea morții cuiva atrăgea după sine sentința condamnării la moarte a făptuitorului. Excepție de la această regulă se făcea în cazul uciderii din culpă, persoana vinovată de acest act involuntar de omor putând fugi la altarul lui Dumnezeu sau, mai târziu, în cetăți speciale de refugiu. Dar în cazurile comiterii unui omor calificat, deci premeditat și intenționat, altarul lui Dumnezeu nu-i putea oferi ucigașului nici o siguranță.

Calitatea de părinte se bucura de o protecție deosebită, cel ce se făcea vinovat de lovirea tatălui sau a mamei fiind pasibil de pedeapsa cu moartea: Răpirea sau blestemarea părinților cuiva erau considerate de asemenea infracțiuni pasibile de pedeapsa cu moartea.

Dacă un om îl vătăma pe altul în timp ce se certau, trebuia să plătească o sumă corespunzătoare cu timpul de lucru pierdut, precum și cheltuielile medicale.

Un stăpân putea să-l pedepsească pe un sclav, dar nu avea dreptul de a-l omorî. Dacă robul murea imediat după ce i se administra bătaia, stăpânul era considerat vinovat de moartea lui. Dar dacă sclavul trăia o zi sau două, stăpânul nu era pasibil de pedeapsă, întrucât evident nu avusese nici o intenție de a-l omorî pe un sclav care îi aducea venit.

Dacă o femeie gravidă era lovită ca urmare a unei încăierări dintre doi - bărbați și năștea înainte de termen, fără să fi fost însă vătămată grav, atunci soțul ei preciza valoarea amenzii, iar judecătorii arbitrau cauza.

Regula generală privitoare la vătămrile corporale era viață pentru viață, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, etc. Pedeapsa trebuie să corespundă infracțiunii, evitându-se o prea mare îngăduință sau o severitate excesivă. În practică, toate litigiile, cu excepția omorului intenționat, puteau fi rezolvate prin achitarea unei amenzi (vezi Num 35:31).

Dacă un om vătăma ochiul sau dintele sclavului său, acesta era liber să plece de la el. Dacă un bou omora pe neașteptate un om, boul trebuia omorât cu pietre, iar carnea lui nu putea fi consumată. Dacă stăpânul a știut că boul său are obiceiul să împungă cu coarnele, provocând moartea, atunci și el trebuia omorât. Dar s-a creat o derogare aici, în sensul că stăpânul putea achita plata unei amenzi, în schimbul vieții sale. Amenda era echivalentă cu cea necesară pentru moartea unui fiu sau a unei fiice. Pentru moartea unui rob amenda era de treizeci de sicii de argint, iar boul trebuia omorât cu pietre. A se observa: Iuda L-a vândut pe Isus pentru aceeași sumă care se cerea în cazul omorării unui sclav de către un bou, Domnul Isus fiind pus astfel la același preț cu cel datorat pentru un sclav mort! Dacă un om lăsa o groapă neacoperită, era răspunzător pentru toate pierderile suferite de cei ale căror animale cădeau în ea. Dacă boul unui om omora boul altuia, valoarea ambelor animale era împărțită egal pe din două. Dacă proprietarul animalului vinovat a știut de obiceiurile sale periculoase, era obligat să achite prețul animalului ucis, el putându-și însuși însă animalul mort.

3. Legi privitoare la furturi și pagube materiale

Un hoț trebuia să înapoieze integral ceea ce a furat, suma depinzând de natura furtului. Dacă hoțul era ucis pe când pătrundea prin efracție în locuința sa, în timpul nopții, cel care îl omora nu era răspunzător de moartea sa, întrucât n-avea de unde să știe dacă persoana respectivă venise să fure sau să-l ucidă. Dar omorârea unui hoț în timpul zilei i se taxa făptașului ca o crimă. Dacă hoțul din versetul 1 nu putea înapoia contravaloarea furtului, atunci era vândut ca sclav. Dacă animalul furat era găsit în viață, hoțul trebuia să restituie de două ori valoarea furtului. Dacă un agricultor lăsa un animal să se abată în ogrorul vecinului, trebuia să dea despăgubire echivalentul din rodul cel mai bun al ogroului și viei sale. Oricine provoca din neglijență un incendiu care distrugea recoltele trebuia să plătească despăgubire.

4. Legi privitoare la înșelăciune (22:7-15)

Versetele 7-9 se ocupă de furarea unor bani sau averi care au fost păstrate în custodie de o persoană în folosul alteia. Cel care a furat banii sau bunurile respective trebuia să dea înapoi dublu. Dacă hoțul nu era de găsit, cel care avea în păstrare banii trebuia să se înfățișeze înaintea judecătorilor pentru a se vedea dacă el era cel vinovat. În orice caz de trădare a încrederii acordate, judecătorii hotărâu dacă vinovat era acuzatul sau acuzatorul, după care cerea celui vinovat să dea înapoi dublu. Dacă un animal murea, era vătămat sau alungat pe când se afla în păstrare și dacă păstrătorul jura printr-un jurământ înaintea Domnului că i-a fost cu neputință să prevină ceea ce s-a întâmplat, nu trebuia să dea nimic înapoi. Dacă animalul a fost furat însă prin nebagarea de seamă a celui care îl avea în păstrare, atunci persoana respectivă trebuia să plătească. Nu se cerea nici o restituire pentru un animal sfâșiat, dacă se putea aduce cadavru animalului ca proba.

Dacă un animal împrumutat era rănit sau ucis, cel care l-a împrumutat trebuia să-l înlocuiască. Dar dacă proprietarul a fost de față când s-a întâmplat acest lucru și, prin urmare, ar fi putut să-și apere animalul, nu se cerea nici o restituire, după cum nu se cerea restituire în cazul unui animal închiriat, întrucât riscul pierderii a fost inclus în preț.

5. Legi privitoare la seducerea fecioarelor

Dacă un bărbat seducea o fecioară ne-logodită, determinând-o să păcătuiască împreună cu el, era obligat să se căsătorească cu ea și să plătească zestrea cuvenită. Dacă tatăl fetei refuza să i-o dea în căsătorie, bărbatul trebuia totuși să-i plătească tatălui fetei zestrea cuvenită fecioarelor, deoarece posibilitățile ei de a se mai căsători erau de-acum mult reduse.

6. Legi privitoare la obligațiile civile și religioase (22:18-23:19)

Pe lângă omucidere, la categoria de infracțiuni pasibile de pedeapsa cu moartea se încadrau vrăjitoria, relațiile sexuale cu un animal și idolatria.

Evreii aveau datoria să se poarte cu compasiune față de străinii din țara lor pentru faptul că și ei au fost străini într-o țară străină. De asemenea, trebuiau să se poarte cu omenie față de văduve și orfani. Domnul Și-a asumat responsabilitatea de a aduce singur la îndeplinire această poruncă. Pentru alte încălcări erau numiți oameni care să aplice pedepse, dar în cazul acesta Dumnezeu însuși îi pedepsea pe cei vinovați. Aceasta atitudine a lui Dumnezeu față de cei lipsiți de apărare nu s-a schimbat, rămânând aceeași și în ziua de azi, El continuând să aibă grijă de văduve și orfani.

Nu era voie să se perceapă dobândă asupra banilor împrumutați unui israelit, deși de la Neamuri se putea obține dobândă (Deut 23:20). Obiectele vestimentare luate sub formă de gaj trebuiau înapoiate înainte de căderea întinericului, întrucât haina ținea loc de pătură.

Era interzisă hula împotriva lui Dumnezeu sau a unui dregător (cf. Fapt 23:5). Domnului I se cuvenea partea Sa din recolte sau din rândul fiilor sau al animalelor. Animalele întâi-născute trebuiau oferite în a opta zi. Era interzis consumul de carne aparținând unui animal sfâșiat de fiare sălbatice, asta pentru faptul că nu s-ar fi scurs sângele din acel animal și ar fi însemnat să se consume sânge - faptă condamnată de legea lui Dumnezeu (Lev 17). De asemenea, exista pericolul contaminării cu diverse boli răspândite de animale (de ex. turbarea), boli de care Dumnezeu voia să-i apere pe ai Săi.

În chestiuni judiciare, era interzisă răspândirea de zvonuri ne-adevărate, precum și complicitatea cu cel rău în scopul apărării celui vinovat. De asemenea, era condamnată persoana care lua partea unei mulțimi care făcea ce este rău sau persoana care părtinea pe cel sărac la judecată. Nu era voie ca cineva să se poarte cu ciudă față de un animal aparținând unui dușman. Dacă animalul se rătăcea, trebuia returnat stăpânului său. Iar dacă se poticnea sub o povară grea, trebuia ajutat să se ridice. Sărăcilor trebuia să li se facă dreptate, iar cel nevinovat și cel drept nu trebuiau condamnați prim manevre juridice dibace. Era interzisă acceptarea mitei sau aspirarea străinilor. Anul al șaptelea era un sabat, în care pământul trebuia lăsat necultivat. Sărăcilor li se dădea voie să culeagă ceea ce creștea de la sine în acel an. Anul al șaptelea mai avea menirea să constituie odihnă pentru stăpân, rob și animal. Observați că Dumnezeul Vechiului Testament a fost un Dumnezeu milostiv și drept, în pofida acuzațiilor ce l s-au adus de către criticii necredincioși din epoca modernă.

Evreilor li se interzicea să și pomenească despre alți dumnezei (adică idoli), cu excepția cazurilor în care îi condamnau, așa cum au făcut profeții. Trei mari praznice trebuiau sărbătorite în cinstea lui Iehova:

1. Sărbătoarea Azimilor se ținea la începutul anului, imediat după Paște. Semnificația ei constă în importanța curățirii vieților noastre de malițiozitate și răutate.

2. Sărbătoarea Secerișului, numită și Rusalii sau Sărbătoarea Săptămânilor, întruchipa coborârea Duhului Sfânt în Ziua Cincizecimii și întemeierea bisericii.

3. Sărbătoarea Străngerii Roadelor, numită și praznicul corturilor, întruchipează acea perioadă, numită Mileniu, când Israelul va locui în siguranță în țara sa. Persoanelor adulte de sex masculin li se cerea să participe la aceste sărbători, pe când participarea celorlalte persoane era voluntară, în Noul Testament îl vedem nu numai pe Iosif, dar și pe Maria și pe băiatul Isus suindu-se în fiecare an la Ierusalim, de sărbătoarea Paștelui (Lc 2:41).

Pâinea dospită (dospeala simbolizează păcatul) nu avea voie să fie folosită în legătură cu sângele jertfei lui Dumnezeu, adică Pastele. Grăsimea jertfei îi aparținea Domnului, deoarece semnifica partea cea mai aleasă a jertfei; ea nu trebuia lăsată până a doua zi dimineața, dar

putea probabil să fie arsă. Cele mai bune dintre roadele dintâi trebuiau aduse în casa Domnului. Un animal nu avea voie să fie gătit în laptele mamei sale. Era probabil o prevenire ca israeliții să nu practice ritualurile comune închinătorilor la idoli. Evreii habotnici din vremea noastră evită gătitul unor preparate de carne în același vas cu lactatele. De asemenea ei evită consumarea unor preparate de carne cu sosuri conținând smântână și a altor forme asemănătoare (evreii habotnici au două seturi de veselă: unul pentru preparate din carne și altul pentru produse lactate. Pentru a-i descuraja pe evrei să consume produse din carne și lactate în cadrul aceleiași mese, unele cantine și bufete din Israel îi obligă pe consumatori să stea la două rânduri separate, dacă doresc să consume ambele tipuri de mâncăruri. La una din cantinele vizitate de editorul acestui comentariu erau nu numai rânduri separate, ci și două etaje separate: unul pentru preparate din carne, altul pentru lactate!)

7. Legi privitoare la cuceriri militare

Aici Dumnezeu a promis că va trimite un înger (adică chiar Domnul însuși) înaintea israeliților, ca să-i conducă în Pământul Făgăduinței și să izgonească locuitorii păgâni. Dacă israeliții se vor feri de idolatrie și vor asculta de Domnul, El va înfăptui lucrări mărețe pentru ei. Iată ce scrie Henry cu privire la avertismentul împotriva neascultării:

„Bine am face să luăm aminte la îndemnul de a nu-l provoca pe protectorul și binefăcătorul nostru, deoarece dacă va fi luată de la noi apărarea și se vor opri izvoarele bunătății, vom fi terminați.”²³

Țara israeliților avea să se întindă de la Marea Roșie până la marea filistenilor (Marea Mediterană) și de la pustiu (deșertul Neghev din partea de sud a Canaanului) până la Fluviu (Eufrat).

Observați porunca ce li s-a dat israeliților de a-i izgoni pe locuitorii țării. Ei nu au avut voie să încheie nici un fel de tratate, să nu participe în nici un fel la formele lor de idolatrie și să nu permită fiilor și fiicelor lor să se căsătorească cu membri ai acestor popoare. Dumnezeu deja promisese că-i va distruge pe răii de canaaniti, dar era nevoie de cooperarea Israelului. Aceste versete consfințesc un important principiu spiritual: Dumnezeu ne va dărui biruință asupra vrăjmașilor noștri (lumea, firea veche și diavolul), dar El așteaptă din partea noastră să luptăm luptă bună a credinței.

Versetul 33 își găsește corespondentul în 2Cor 6:14-18. Despărțirea de lume a fost, este și va fi întotdeauna voia lui Dumnezeu pentru copiii Săi. Eșecul Israelului de a asculta de această poruncă a dus la căderea sa. Prin urmare, rămâne în picioare și azi principiul conform căruia: „Tovărășiile rele strică obiceiurile bune”, corupând morala cuiva.

8. Ratificarea legământului (24:1-8)

Moise se afla pe Muntele Sinai, când Dumnezeu i-a vorbit, dictându-i legile și poruncile cuprinse în capitolele 20-23 din cartea Exodului. Înainte de a părăsi Moise vârful muntelui, Dumnezeu i-a spus să revină împreună cu Aaron și cu cei doi fii ai acestuia, Nadab și Abihai și cu șaptezeci de bătrâni ai lui Israel. Dar numai Moise avea voie să se apropie de Domnul. Ceilalți trebuiau să rămână la distanță. Sub lege, între păcătos și Dumnezeu trebuie să fie o distanță, dar sub har „avem o deplină libertate să intrăm în Locul Preasfânt prin sângele lui Isus” (Evr 10:19). Legea spune: „Sa nu se apropie!” Harul spune: „Să ne apropiem” (Evr 10:22).

Moise a coborât apoi la popor, transmitându-le legea, pe care israeliții s-au învoit imediat s-o păzească, fără să-și dea seama cât de neputincioși erau pentru a face acest lucru. Pentru a ratifica acest legământ condiționat între Dumnezeu și Israel, Moise a zidit mai întâi un altar cu doisprezece stâlpi (reprezentând cele douăsprezece seminții ale lui Israel). Apoi a luat sânge din jertfe și a stropit jumătate din altar (reprezentând partea lui Dumnezeu din acest legământ) iar cu cealaltă jumătate din sânge a stropit poporul (semnificând astfel hotărârea lor de a-și respecta partea ce le revenea la acest acord).

9. Revelarea slavei lui Dumnezeu (24:9-18)

După aceasta, Moise și ceilalți s-au suit din nou pe Muntele Sinai, cum li s-a poruncit în versetele 1 și 2 să facă. Acolo L-au văzut pe Dumnezeu în slava Sa. În mod obișnuit, a-L vedea pe Dumnezeu ar însemna pentru cineva să moară, dar aici nu s-a întâmplat așa. Oamenii aceștia nu au fost omorâți, ci L-au văzut pe Dumnezeu, și au mâncat și au băut. Cu alte cuvinte, L-au văzut pe Dumnezeu și au trăit, apucând să mănânce jertfa de pace.

Asistăm în Biblie la un aparent paradox în privința capacității de a-L vedea pe Dumnezeu. Pe de o parte, există versete care par să indice că este cu neputință să-L vedem pe Dumnezeu (Exod 33:20; In 1:18; In 4:12). Pe de altă parte, există alte pasaje în care ni se spune că diverși oameni L-au văzut pe Dumnezeu, de exemplu la Gen 32:30; Exod 24:10; 33:23. Explicația constă în faptul că, deși Dumnezeu în slava Sa descoperită este un foc mistuitor, care l-ar mistui îndată pe oricine L-ar privi, totuși El poate să Se reveleze sub forma unui om, a unui înger sau a unui nor de slavă (Deut 5:24), pe care un om să-l poată vedea și totuși să trăiască după aceea.

Aici se pare că ne este descrisă o altă cale de acces pe Muntele Sinai. De data aceasta, Iosua l-a însoțit pe Moise o bucată de drum. În absența sa, el i-a delegat pe Aaron și Hur să slujească în calitate de judecatori ai poporului. Timp de șase zile Moise a așteptat pe panta muntelui, în timp ce norul de slavă acoperea vârful muntelui. Apoi, la invitația lui Dumnezeu, el s-a suit până în vârful muntelui, pătrunzând în nor, unde urma să stea timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți. Patruzeci este cifra punerii la încercare, a probării sau testării. Astfel Domnul a descoperit prin intermediul Legii ce zace în inima omului.

Instrucțiunile pe care le-a primit Moise în acest timp sunt consemnate în secțiunea care se încheie cu 31:18.

1. Colectarea materialelor

Lui Moise i s-a spus să strângă de la oameni un dar constând din materialele de care va fi nevoie pentru ridicarea cortului (sau a sanctuarului). Metale prețioase, pânzeturi fine, piei, untdelemn, mirodenii și pietre prețioase - toate acestea au fost, neîndoios, plata pe care au primit-o israeliții din partea egiptenilor când au părăsit Egiptul. Ei munciseră - mai precis: robotiseră - pentru acest lucru. Acum le-au dăruit cu jertfire. Dumnezeu a insistat ca tabernacolul să se facă în strictă conformitate cu planul divin. Dacă acest lucru este valabil în cazul

unui edificiu fizic, cu cât mai important este ca adunările lui Cristos (adică oamenii) să fie constituite după planul divin din Noul Testament!

2. Chivotul Legământului

Chivotul era o cutie din lemn, poleită în interior și exterior cu aur curat. De o parte și de alta a sa erau verigi de aur prin care au fost petrecuți drugi de aur pentru transportarea chivotului. În chivot trebuia să fie așezată Mărturia, adică cele două table conținând Legea (v. 16) iar mai târziu toiagul lui Aaron și un borcan cu mană (Evr 9:4).

3. Scaunul îndurării

Capacul chivotului se numea scaunul îndurării și era o platformă de aur pe care se sprijineau cele două figurine întruchipând îngeri. Acești heruvimi (cuvântul cherub provine, probabil, dintr-o rădăcină semitică, însemnând: „a binecuvânta”, „a lăuda” sau „a adora”, dar cei mai mulți cercetători susțin că derivă din termenul ebraic karav, a se apropia. Astfel heruvimii suni „cei ce acoperă” sau cei ce se apropie ca protectori) stăteau față în față iar aripile lor se ridicau în sus, atingându-se. Dumnezeu S-a manifestat în norul de slavă dintre cei doi heruvimi și deasupra scaunului îndurării.

Heruvimii sunt menționați în cel puțin treisprezece cărți din Biblie. Ei sunt asociați de cele mai multe ori cu sfințenia și neprihănirea lui Iehova, fiind menționați de multe ori în legătură cu tronul lui Dumnezeu. Descrierea lor o găsim în capitolele 1 și 10 din Ezechiel.

4. Masa pâinii punerii înainte

Masa pâinii punerii înainte era o masă de lemn poleită cu aur curat. De jur-împrejurul ei era un chenar de aur și un cadru de un lat de palma cu încă un chenar de aur. Asemenea chivotului, masa era transportată cu ajutorul drugilor trecuți prin inele din cele patru colțuri de jos ale celor patru picioare ale ei. Pe masă erau așezate douăsprezece pâini (v. 30) pentru cele douăsprezece seminții ale lui Israel. De asemenea mai erau diverse vase, farfurii, cățui, potire și cești pentru turnat.

5. Sfeșnicul de aur și accesoriile sale (25:31-40)

Sfeșnicul era confecționat din aur curat și avea șapte brațe în vârful fiecăruia dintre ele aflându-se o candelă montată pe un dispozitiv rotitor cu un fitil înmuiat în ulei. În legătură cu sfeșnicul erau fitilurile și cenușarele în care cădeau resturile (v. 38, 39).

La confecționarea tuturor acestor obiecte trebuia să se țină seama de o singură condiție obligatorie, anume de a urma modelul pe care Dumnezeu l-a dat pe munte. Nu era loc aici pentru nici o improvizație din partea omului. Tot așa este și în chestiunile spirituale: Noi trebuie să urmăm directivele divine și să nu deviem de la modelul pe care Domnul, în înțelepciunea Sa, ni l-a dat.

Toate piesele mobilierului din tabernacol îl simbolizau pe Cristos în slava Sa: chivotul simboliza dumnezeirea Sa (aurul) și umanitatea Sa (lemnul). Scaunul îndurării îl întruchipa pe Cristos în calitatea de scaun al îndurării sau ispășirii pentru noi (Rom 3:25). Masa pâinii punerii înainte îl reprezenta pe Cristos ca Pâinea Vieții. Sfeșnicul îl înfățișa pe Cristos ca Lumina lumii. Altarul de bronz (cap. 27) îl tipiza pe Cristos ca Jertfa arderii de tot, consumată pe de-a-ntregul pentru Dumnezeu: Altarul tămâierii sau altarul poleit cu aur (cap. 30) înfățișa mireasma lui Cristos în Dumnezeu. Ligheanul (cap. 30) îi simboliza pe Cristos în ipostaza de curățire a poporului Său prin spălarea cu apă prin Cuvânt (cf. Tit 3:5; In 13:10; Efes 5:26).

6. Tabernacolul propriu-zis (cap. 26)

Capitolul 26 descrie tabernacolul propriu-zis, care avea următoarele dimensiuni: aproximativ patruzeci și cinci de picioare lungime, cincisprezece picioare înălțime (pornind de la premisa că un cot echivala cu 18 Țoii). Cele două laturi și partea din spate erau alcătuite din panouri verticale din lemn, fixate în lăcașuri și îmbinate. Partea din față, intrarea, avea piloni. Prima învelitoare, numită aici tabernacolul era alcătuită din țesătură fină de in și din materiale albastre, purpurii și stacojii, pe care să fie lucrați cu măiestrie heruvimi. Ea se compunea din două seturi de câte cinci cortine legate între ele. Aceste două seturi erau unite cu copci de aur care se prindeau după câte se pare de cele cincizeci de cheotori albastre. Întreaga învelitoare era de patruzeci și cinci pe șizeci de picioare și forma tavanul, acoperind laturile până la distanța de 18 Țoii (inci) de la pământ.

A doua învelitoare, numită cortul, era făcută din păr de capră. Un set de cinci cortine era legat de un set de șase cortine cu copci de bronz prinse de cincizeci de cheotori. Întreaga acoperitoare, având dimensiunea de patruzeci și cinci de picioare pe șizeci de picioare, se petrecea peste toate laturile tabernacolului, cu excepția părții din față. Acolo o secțiune a învelitorii era îndoită spre partea din spate a cortului.

A treia învelitoare era făcută din piei de berbec iar a patra din piei de vițel de mare (tradus și prin: piei de focă sau delfin. Motivul pentru care avem o varietate atât de mare de traduceri constă în faptul că nu știm sigur la care piele de animal se referă termenul ebraic). Nu ni se dau nici un fel de dimensiuni, dar probabil că aceste învelitori erau de aceleași dimensiuni ca și învelitoarea din păr de capră.

Scândurile puse în picioare care formau cele trei laturi ale tabernacolului sunt descrise în versetele 15-25. Fiecare scândură avea dimensiunea de 10 coti lungime și un cot și jumătate lățime (adică 4,5 m x 0.7 m), provenind din lemn de salcâm și fiind poleită cu aur. Fiecare scândură avea câte două urechi în partea inferioară, care să intre în lăcașuri. De fiecare latură se aflau douăzeci de scânduri și șase scânduri în partea din spate. Au fost confecționate două scânduri speciale pentru colțurile din spate. Scândurile erau fixate cu drugi de lemn, poleiți cu aur, care erau petrecuți prin inelele de aur de pe scânduri. Drugul din mijloc era dintr-o singură bucată. Doi drugi mai scurți având diferite lungimi au fost probabil uniți pentru a forma un singur drug în partea inferioară. Unii cred că scândurile formau un cadru în formă de grătar.

Tabernacolul propriu-zis era împărțit în două încăperi: prima, locul sfânt, avea dimensiunea de 30 x 15 picioare și apoi locul preasfânt (sfânta sfintelor), cu dimensiunea de 15 x 15 picioare. Aceste două încăperi erau despărțite de o perdea făcută din pânză fină de in și brodată cu heruvimi. Perdeaua se sprijinea pe patru stâlpi. Chivotul și scaunul îndurării trebuiau să stea în locul preasfânt, pe când masa pâinii punerii înainte și sfeșnicul de aur trebuiau să stea în locul sfânt. Altarul tămâierii (cap. 30) era singura piesă de mobilier care se mai afla în locul

sfânt, fiind așezat în fața perdelei. Sfeșnicul se afla pe latura sudică a locului sfânt iar masa în partea de nord. Ușa tabernacolului era o perdea țesută, similară cu perdeaua dinăuntru, dar atârnată pe cinci stâlpi din lemn de salcâm poleiți cu aur și sprijinindu-se pe postamente de bronz.

Ilustrația arată pozițiile relative ocupate de mobilierul cortului folosit la închinarea israeliților. Cortul (tabernacolul) a fost mărit, pentru ca elementele să se poată vedea mai clar.

7. Altarul de bronz pentru arderile-de-tot

Altarul arderii de tot, cunoscut și sub denumirea de altarul de bronz, era confecționat din lemn de salcâm, acoperit cu un strat de bronz. Dimensiunea sa era un pătrat de 7,5 x 7,5 picioare, iar înălțimea era de 4,5 picioare. Altarul avea patru coarne la colțurile sale și era transportat cu ajutorul unor drugi atașați în partea de jos.

8. Curtea exterioară, stâlpii și perdeaua

De jur împrejurul tabernacolului era un spațiu larg cunoscut sub denumirea de curte, care era împrejmuită cu pânze de in subțire răsucit atârnat pe stâlpi de bronz. Dimensiunea acestui spațiu era de 150 picioare lungime, 75 picioare lățime și 7,5 picioare înălțime. Poarta de la capătul de est avea lățimea de treizeci de picioare. Ea avea o perdea din pânză de in brodată, similară cu perdelele tabernacolului. Dacă nu se preciza un alt metal, toate ustensilele cortului trebuiau confecționate din bronz.

9. Untdelemnul pentru sfeșnic

Untdelemnul pentru sfeșnic trebuia să fie ulei de măsline curat, fără depuneri, întruchipându-L pe Duhul Sfânt. Untdelemnul trebuia să ardă necurmat - adică în fiecare seară, „de seara până dimineața”. Sintagma: „cortul întâlnirii” se referă aici la cortul ce avea să slujească de locuință pentru Dumnezeu, dar la 33:7 se referă la cortul provizoriu pe care l-a ridicat Moise.

1. Veșmintele preoților (cap. 28)

Capitolul 28 se ocupă cu veșmintele marelui preot și ale fiilor săi. Aceste haine, precum și culorile lor, împreună cu bijuteriile cu care erau împodobite, etc, se referă, cu toate, la diversele glorii ale lui Cristos, Marele Nostru Preot. Familia lui Aaron era o familie preotească.

Marele preot avea două rânduri de haine:

1. hainele de slavă și frumusețe, în culori vii și împodobite cu măiestrie;

2. hainele simple din pânză de in.

Primele sunt descrise aici (v. 2-4).

Efodul (v. 6, 7) era asemănător cu un șorț, având două secțiuni ce se uneau la umeri, având deschizături laterale.

Brâu împletit cu măiestrie (v. 8) era de fapt un fel de chimir purtat în jurul brâu-lui, deasupra tivului efodului. Ferecaturile (v. 13) erau din aur filigranat, având fixate pe ele pietre prețioase. Pe fiecare umăr se afla o piatră de onix, gravată cu numele a șase seminții ale lui Israel (v. 9-12).

În partea din față a efodului se afla pieptarul, cu cele douăsprezece pietre prețioase, fiecare piatră purtând numele unei seminții. Pieptarul era prins de efod cu lăntșoare de aur (v. 13-28). Astfel marele preot purta semințiile lui Israel înaintea lui Dumnezeu pe umerii săi (umerii, v. 12, simbolizând tăria) și deasupra inimii lui (inima fiind considerată centrul afectiv al ființei umane, sediul afectivității sale, v. 29).

Această copie a pieptarului marelui preot are încrustate pietre prețioase reprezentând cele 12 seminții ale lui Israel. Pe fiecare piatră este gravat numele unei seminții.

Pieptarul se numește pieptarul judecății (v. 15,29,30) probabil pentru faptul că în el se aflau Urim și Tumim prin care se puteau discerne judecățile sau voia lui Dumnezeu (Num 27:21).

Sintagma: Urim și Tumim are sensul de lumini și perfecțiuni. Nu știm exact ce erau acestea, dar știm, cum am arătat deja, că erau legate de pieptar și că aveau rolul de a ajuta la aflarea voii lui Dumnezeu (1Sam 28:6).

Mantia de sub efod era un articol vestimentar de culoare albastră, purtat sub efod, care se întindea până sub genunchi. Pe tiv se aflau clopoței și rodii, ilustrând mărturia și roadele. Clinchetul clopoțeilor trebuia auzit când Aaron pătrundea sau ieșea din locul sfânt.

Pe turban marele preot avea o plăcuță de aur gravată cu cuvintele: „SFINȚENIE DOMNULUI”, care trebuia să stea întotdeauna pe fruntea sa, pentru nelegiuirea lucrurilor sfinte, având, prin urmare, menirea de a ne aminti că până și cele mai sacre fapte săvârșite de noi sunt pătate de păcat. După cum s-a exprimat odată episcopul Beveridge: „Nu pot să mă rog, dar păcătuiesc. Trebuie să mă pocăiesc de pocăința mea iar lacrimile mele trebuie spălate cu sângele Răscumpărătorului meu.”

Tunica țesută era o haină lungă de in pe care marele preot o purta sub mantia albastră. Aceasta avea eșarfă țesută. Fiii lui Aaron purtau tunici simple de culoare albă, eșarfe și scufii, pentru slavă și podoabă (v. 40). Iar ca îmbrăcăminte de corp ei purtau pantaloni de in. Ei erau îmbrăcați din cap până în picioare, dar nu purtau încălțăminte în picioare, deoarece stăteau pe teren sfânt când slujeau Domnului (3:5). Termenul tradus în versetul 41 prin verbul „a consacra” („a sfinți”, în română) înseamnă, textual: a umple mâna (adică a o umple cu ofrande).

2. Consacrarea preoților (cap. 29)

Dumnezeu a rânduit ca Aaron și fiii lui să fie primii preoți. Ulterior singura modalitate în care se putea deveni preot era aceea de a te naște dintr-o seminție și dintr-o familie de preoți. În biserică singurul mod în care se poate deveni preot este prin nașterea din nou (Apoc 1:5,6). Este un act de aroganță nemaipomenită din partea omului să ordoneze sau să hirotonisească pe cineva, acordându-i rangul de preot.

Ritualul descris aici a avut loc în Levitic 8. Consacrarea preoților este întrucâtva similară curățirii leproșilor (Lev 14). În ambele cazuri, sângele jertfei era aplicat persoanei în cauză, acest lucru învățându-ne că înainte ca omul păcătos să se poată apropia de Dumnezeu trebuie să se facă ispășire.

Materialele pentru ofrande sunt prezentate în versetele 1-3, ulterior dându-se instrucțiuni detaliate pentru folosirea lor. Primul pas din procesul consacrării preoților l-a constituit spălarea lui Aaron și a fiilor săi cu apă la ușa cortului (v. 4). În al doilea rând, Aaron a fost îmbrăcat cu hainele descrise în capitolul precedent (v. 5,6). Apoi a fost uns cu untdelemn (v.7). În continuare fiii au fost îmbrăcați cu tunicile lor preoțești (v. 8, 9).

Urmau a fi jertfite: (1) un vițel pentru jertfa de păcat (10-14); un berbec pentru arderea de tot (v. 15-18); un alt berbec pentru consacrare (v. 19-21). Punerea mâinilor pe capul unui animal de jertfă semnifica identificarea cu acea jertfă, faptul că animalul urma să moară în locul celui ce aducea jertfa (v. 10). Desigur, sângele întruchipa sângele lui Cristos, vărsat pentru iertarea păcatelor. Grăsimea era considerată partea cea mai de preț a animalului, fiindu-i oferită, prin urmare, Domnului (v. 13). Primul berbec era ars complet pe altar (v. 15-18), întruchipând devotamentul total al lui Cristos față de Dumnezeu și faptul că S-a dăruit pe Sine lui Dumnezeu cu toată ființa Sa. Sângele celui de-al doilea berbec (berbecul consacrării) trebuia aplicat pe vârful urechii drepte a lui Aaron... și pe vârful urechii drepte a fiilor lui și pe degetul mare al piciorului lor drept (v. 20); de asemenea sângele de pe altar trebuia stropit pe hainele lor (v. 21) - prin aceasta înțelegându-se nevoia curățirii de păcat în toate compartimentele vieții omenești - urechea pentru ascultarea de cuvântul lui Dumnezeu, mâna pentru activitate sau slujire iar piciorul pentru umblare sau comportament. Ni s-ar putea părea ciudat că hainele atât de frumoase ale preoților trebuiau stropite cu sânge. Numai că, deși sângele ispășitor nu pare deloc atrăgător în ochii omului, el este de absolută trebuință în fața lui Dumnezeu.

În continuare lui Moise i s-a poruncit să umple mâinile preoților cu materialele necesare pentru jertfă, autorizându-i astfel să aducă jertfe (v. 22-28). Prima jertfa (v. 22-25) trebuia legănată înaintea Domnului, iar apoi arsă pe altarul arderii de tot. Pieptul berbecului era legănat înaintea Domnului, probabil pe plan orizontal, iar umărul sau coapsa erau legănate înaintea Domnului pe plan vertical, Aceste două porțiuni erau oferite apoi preoților ca hrană (v. 26-28). Pieptul legănat se referă la afecțiunea pe care ne-o poartă Dumnezeu, iar umărul legănat simbolizează puterea Sa care se întinde în folosul nostru. Hainele lui Aaron au devenit proprietatea fiilor săi după el, întrucât preoția se transmitea din tată în fiu (v. 29, 30). Alimentația preoților și modul de preparare a alimentelor sunt descrise în versetele 31-34.

Ceremonia de consacrare dura șapte zile, fiind aduse jertfe în fiecare zi, iar altarul fiind curățit de sânge și uns cu untdelemn (v. 35-37). Începând de atunci preoții trebuiau să aducă pe altarul arderilor-de-tot doi miei de un an - un miel dimineața și altul în seara fiecărei zile între cele două seri (adică în amurg, v. 38-42). Apoi Dumnezeu a promis că Se va întâlni cu poporul în cortul întâlnirii și că va locui în mijlocul israeliților și va fi Dumnezeul lor (v. 43-46).

1. Altarul tămâierii

Altarul tămâierii era din lemn poleit cu aur și stătea în locul sfânt. Era un pătrat cu latura de 18 țoi și înălțimea de trei picioare. Se mai numea și altarul de aur. Pe acest altar se ardea tămâie dimineața și seara, simbolizând lucrarea de mijlocire a lui Cristos pentru noi. Deși acesta se afla în locul sfânt, era atât de strâns legat de Sfânta Sfințelor încât redactorul epistolei către Evrei se pare că afirmă că acesta se afla după perdeaua a doua (Evr 9:4, KJV), deși termenul folosit în cartea Evrei ar putea fi tradus și prin cădelniță (grecescul thumiaterion înseamnă, textual: „loc (sau lucru) pentru tămâie”, de unde deducem că s-ar putea referi la altarul de tămâiere sau la cădelnița ce era dusă în spatele perdelei în Ziua Ispășirii, umplută cu tămâie de pe altar). Altarul era transportat cu ajutorul drugilor ce treceau prin inelele aflate sub cununi, de ambele părți ale altarului.

2. Bani pentru răscumpărare

Dumnezeu a poruncit ca fiecare bărbat israelit de la vârsta de douăzeci de ani în sus să plătească o jumătate de siclu ca preț de răscumpărare pentru el însuși. Plata aceasta, care era uniformă atât pentru bogați, cât și pentru săraci, era impusă ori de câte ori se organiza un recensământ și avea drept scop acoperirea cheltuielilor pentru slujba cortului întâlnirii. Ea avea menirea de a-i apăra pe israeliți de plăgi (v. 12 sau „pedepse”, versiunea Azimioară; „ca să nu fie loviți de nici o urgie”, Comilescu). La început suma a fost folosită pentru confecționarea lăcașelor de argint pe care se sprijineau scândurile cortului. Argintul simbolizează răscumpărarea, care este temelie credinței noastre. Toți au trebuință de răscumpărare și ea este disponibilă tuturor, în aceleași condiții.

3. Ligheanul

Ligheanul de bronz stătea între intrarea în cortul întâlnirii și altar. Era bazinul în care își spălau preoții mâinile și picioarele și a fost confecționat din oglinzile de bronz donate de femei (38:8). Nu se precizează dimensiunile sale. Orice preot care mânia lucruri sfinte fără să se fi spălat mai întâi era condamnat la moarte. Este un avertisment solemn prin care ni se atrage atenția că și noi trebuie să fim curați pe plan spiritual și moral înainte de a ne angaja în orice slujbă pentru Domnul (vezi Evr 10:22).

4. Untdelemnul pentru ungere

Untdelemnul pentru ungerea sfântă se folosea pentru ungerea cortului întâlnirii, a mobilierului său și a preoților. Era interzisă folosirea acestui untdelemn în orice alte scopuri. Untdelemnul în Scriptură este adesea un tip al Duhului Sfânt. Ungerea preoților semnifică necesitatea înăuririi Duhului Sfânt, a împuternicirii pe care o dă El, pentru ca să se poată săvârși orice slujbă divină.

5. Tămâia

Tămâia era o mireasmă obținută din diverse mirodenii care se ardea pe altarul de aur al tămâierii dimineața și seara. Asemenea untdelemnului, nu era voie să fie imitată sau folosită în alte scopuri.

6. Meșterii iscusiți

Dumnezeu a desemnat meșteri iscusiți, pe Bețaleel (e demn de remarcat că academia națională de arte din Israelul zilelor noastre poartă denumirea lui Bețaleel) și pe Aholiab (în edițiile românești: Oholiab, n.t.), care să construiască cortul și tot mobilierul cortului. Aceștia au supravegheat munca celorlalți lucrători în vederea îndeplinirii acestei sarcini sfinte (v. 6b). Repetarea pronumelui personal la persoana întâi în acest paragraf („Eu”, fie direct, fie subînțeles) arată că orice poruncă divină e însoțită de o înzestrare cu putere divină. Domnul își desemnează lucrătorii, îi înzestrează cu capacități și talente, după care le încredințează o lucrare pe care s-o săvârșească spre slava Sa (v. 6). Lucrarea este în întregime a Domnului, dar El o duce la îndeplinire prin intermediul unor oameni de care se folosește ca instrumente. Iar apoi El își răsplătește agenții.

7. Semnul Sabatului (31:12-18)

Respectarea Sabatului avea menirea de a constitui un semn între Dumnezeu și Israel. Nu era voie să se efectueze nici o lucrare în ziua a șaptea, nici măcar construirea tabernacolului (a cortului întâlnirii). Neascultarea se pedepsea cu moartea.

În acest punct Domnul i-a dat lui Moise cele două table de piatră inscripționate cu Legea lui Dumnezeu - adică Cele Zece Porunci sau Decalogul (cf. Deut 10:14).

1. Vițelul de aur

Pierzându-și răbdarea fiindcă Moise nu mai venea, oamenii l-au rugat pe Aaron să le facă un idol. Fără să schițeze nici un gest de împotrivire, Aaron le-a satisfăcut cererea, transformând inețele de aur într-un vițel turnat - acțiune interzisă cu desăvârșire (Exod 20:4). Apoi s-au dedat la destrăbălare, închinându-se idolului, mâncând, bând și săvârșind acte imorale. Cu gura ei afirmau că l se închină Domnului (v. 5), dar prin intermediul vițelului. Dumnezeu își binecuvântase poporul cu, belșug de aur când israeliții au părăsit Egiptul (12:35, 36), dar binecuvântarea s-a transformat în blestem datorită inimilor păcătoase ale oamenilor. Dumnezeu l-a informat pe Moise cu privire la ceea ce se petrecea la poalele muntelui (v. 7,8), amenințând că va distruge acest popor (v. 9, 10).

2. Mijlocirea și mânia lui Moise (32:11-35)

În răspunsul pe care îl dă, Moise se evidențiază ca unul din marii mijlocitori din Biblie. Observați puternicele argumente la care recurge el: oamenii erau poporul Domnului (v. 11, 12). Dumnezeu a avut grijă de ei; izbăvind-i din Egipt (v. 11). Egiptenii ar jubila, dacă Dumnezeu le-ar face israeliților ceea ce n-au reușit ei să le facă (v. 12) și, în sfârșit, un ultim argument: Dumnezeu trebuie să rămână credincios legămintelor pe care Le-a încheiat eu patriarhii (v. 13).

„Și Domnul Și-a schimbat gândul cu privire la răul pe care spusese că vrea să-l facă poporului Său. (v. 14). Cuvântul rău are în acest context sensul de pedeapsă. Ca răspuns la mijlocirea lui Moise, Domnul a renunțat la pedeapsa pe care intenționase s-o aducă peste poporul Său.

Moise a coborât de pe munte cu cele două table ale Mărturie. Pe drum s-a întâlnit cu Iosua, sosind apoi în tabăra israeliților, în timp ce aceștia era în toiul petrecerii lor senzuale și idolatre. Cuprins de mânie neprihănită, Moise a sfărâmat tablele legii în semn de mărturie a groaznicei fapte pe care o săvârșise poporul. Apoi a prefăcut vițelul în cenușă, presărând cenușa pe suprafața apei și obligându-i pe oameni să bea apa (v. 20) - aceasta fiind, probabil, o prevenire la adresa noastră asupra faptului că păcatele noastre se întorc asupra noastră sub forma unei băuturi amare.

Când Moise l-a întrebat pe Aaron ce a făcut poporul de a meritat un asemenea tratament, Aaron i-a explicat ce s-a întâmplat, lăsând să se înțeleagă faptul că vițelul de aur ar fi ieșit din foc în chip misterios (v. 24). Numai datorită mijlocirii lui Moise nu l-a omorât Dumnezeu pe Aaron (Deut 9:19, 20).

Unii dintre israeliți continuau să petreacă, fără nici o rețineră. Când Moise le-a cerut celor loiali să-l urmeze și să i se alăture, seminția lui Levi a răspuns, membrii săi scoțând sabia și ucigându-i pe cei ce ieșiseră de sub control, cum se exprimă traducerea NASB. Nu au fost cruțate nici măcar rude apropiate (v. 25-29). Actul acesta de încălcare a legii a adus moartea a peste trei mii de oameni. La Rusalii evanghelia harului a adus mântuire la trei mii de oameni. Loialitatea eroică de care au dat dovadă leviții ar putea fi motivul pentru care li s-a făcut cinstea de a fi aleși ca seminție preotească (vezi v. 29).

Moise s-a întors pe munte, ca să se întâlnească din nou cu Domnul, crezând că va putea face ispășire pentru păcatul poporului (v. 30-32). Răspunsul Domnului a venit pe două planuri: Mai întâi, El avea să-i pedepsească pe cei ce au făcut vițelul (pedeapsă concretizată prin izbucnirea epidemiei de ciumă sau trimiterea unei urgii, conform altor traduceri, v. 35). În al doilea rând, Dumnezeu avea să trimită îngerul Său Care să meargă înaintea lui Moise, pe când acesta conducea poporul spre Pământul Făgăduinței. Caracterul strălucit al lui Moise este evidențiat cu prisosință de versetul 32, unde ni se arată că el a fost dispus să moară pentru poporul său. „Șterge-mă din cartea Ta” este un mod figurat de a spune: „la-mi viața”(unii cred că, asemenea lui Pavel cu cincisprezece veacuri mai târziu, Moise a fost dispus să fie făcut el însuși anatema, adică să sufere pierzare, dacă prin aceasta ar fi putut să-și salveze frații israeliți). Dumnezeu i-a cruțat însă viața lui Moise, dar viața preaiubitului Său Fiu nu a cruțat-o. Da, acesta a fost caracterul Mântuitorului nostru, El, Cel drept, care a murit pentru cei nedrepți!

3. Pocăința poporului

Domnul a refuzat să-i însoțească pe israeliții păcătoși în călătoria lor spre Canaan, pentru ca să nu fie nevoit să-i nimicească pe drum. Și astfel Dumnezeu a trimis, în schimb, un înger ca reprezentant al Său. Când a auzit poporul această veste tristă, s-au umplut cu toții de jale și au lepădat cu toții podoabele de felul celor pe care le folosiseră pentru a face vițelul de aur, din acel moment, adică pornind de la Muntele Horeb nemaipurtându-le niciodată.

4. Cortul întâlnirii lui Moise

Cortul menționat în versetul 7 nu a fost tabernacolul pentru a cărui construcție ce nu avusese încă loc până în acest moment Dumnezeu a prevăzut planuri și instrucțiuni detaliate, ci un cort temporar ridicat de Moise și numit aici „cortul (tabernacolul) întâlnirii.” Persoanele individuale care doreau să-L caute pe Domnul se duceau acolo, afară din tabără. Tabăra fusese întinată de păcatul poporului. Prin urmare, cortul a fost situat afară. Când Moise intra în cort, stâlpul de nor cobora, indicând prezența lui Dumnezeu. Versetul 11 nu poate să însemne că Moise L-ar fi văzut pe Dumnezeu în esența ființei sale, cine spune doar că Moise a avut comuniune directă, neîngrădită cu Dumnezeu, față către față. E demn de remarcat că Iosua, care era pe atunci doar un tânăr, nu se depărta de cort. Poate că acesta a fost secretul succesului său ulterior pe plan spiritual.

5. Rugăciunea lui Moise (33:12-23)

Moise a solicitat ca prezența lui Dumnezeu să conducă poporul Său în Canaan. Atunci Domnul, în harul Său, a promis că Prezența Lui va merge cu ei. Moise a insistat, spunând că nu se mulțumește cu nimic mai prejos decât această prezență. Asemenea lui Noe, Moise a găsit har înaintea Domnului, aprobându-i-se cererea. „Siguranța nu constă în absența pericolului, ci în prezența lui Dumnezeu”.

În continuare Moise a cerut să vadă slava lui Dumnezeu. Dumnezeu a răspuns promițând să Se reveleze pe Sine ca un Dumnezeu al harului și îndurării (vezi Exod 34:6, 7). Moise nu putea să vadă fața lui Dumnezeu și să trăiască, dar avea să i se permită să stea pe o stâncă în timp ce slava lui Dumnezeu urma să treacă pe lângă el, Moise privindu-L pe Dumnezeu doar din spate. Desigur, aceasta e o redare în limbaj figurat a prezenței lui Dumnezeu, deoarece Dumnezeu nu are trup (In 4:24). După cum s-a exprimat Hywell Jones:

„Moise e pe punctul de a vedea acea geană de lumină ce constituie indiciul sigur a ceea ce urmează a fi deplina splendoare, în toată strălucirea ei.”

Nimeni nu poate vedea fața lui Dumnezeu și apoi să rămână în viață (v. 20). Înseamnă că nimeni nu poate privi gloria dezvelită a lui Dumnezeu, căci El locuiește „în lumină de care nu te poți apropia, pe care nici un om nu L-a văzut, nici nu-L poate vedea” (1Tim 6:16). În acest sens, nimeni nu L-a văzut pe Dumnezeu niciodată (1In 4:12), Atunci cum vom putea explica pasaje din Biblie în care ni se spune că anumiți oameni L-au văzut pe Dumnezeu fără să moară? De exemplu, Agar (Gen 16:13); Iacov (Gen 32:30); Moise, Aaron, Nadab, Abihu și șaptezeci de bătrâni ai Israelului (Exod 24:9-11); Ghedeon (Jud 6:22,23); Manoah și soția sa (Jud 13:22); Isaia (Isa 6:1); Ezechiel (Ezec 1:26, cf. 10:20); Ioan (Apoc 1:17).

Răspunsul e că acești oameni L-au văzut pe Dumnezeu reprezentat de Domnul Isus Cristos. Uneori El S-a arătat ca îngerul Domnului (vezi Judecători 6, unde este discutată această doctrină), uneori ca Omul iar o dată S-a manifestat pe Sine ca un Glas (Exod 24:9-11; cf. Deut 4:12). Singurul Fiu născut care este în sânul Tatălui L-a făcut cunoscut pe Dumnezeu în deplinătatea Sa (In 1:18). Cristos este strălucirea slavei lui Dumnezeu și chipul expres al Persoanei Sale (Evr 1:3). De aceea El a putut afirma: „Cine M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl” (In 14:9).

E. Reînnoirea legământului (34:1-35:3)

Din nou doar Moise a fost chemat să se suie pe Muntele Sinai, de data aceasta cu două table de piatră pe care el însuși le-a pregătit. Acolo Domnul S-a revelat pe Sine însuși ca un Dumnezeu plin de îndurare și milostiv, îndelung răbdător și abundând în bunătate și adevăr (v. 6,7).

În versetul 7 se folosesc trei termeni diferiți pentru facerea de rău. Fărădelegea are de a face cu pervertirea căilor Domnului. Nelegiuirea înseamnă răzvrătire împotriva lui Dumnezeu. Iar păcatul este, textual, „o infracțiune”, însemnând în principal a nu atinge ținta pe care a stabilit-o Dumnezeu. Toate aceste cuvinte transmit ideea de a eșua în atingerea standardului gloriei lui Dumnezeu (Rom 3:23). Israelii ar fi trebuit, în mod normal, să moară cu toții pentru călcarea legii lui Dumnezeu, dar Dumnezeu i-a cruțat în îndurarea Lui. Moise s-a închinat Domnului, cerând prezența și harul Lui pe temeiul nevredniciei poporului Său (v. 8,9).

Apoi Dumnezeu a reînnoit legământul, promițând că va face minuni pentru Israel, prin faptul că va izgoni locuitorii Canaanului, El le-a atras atenția israeliților să nu se amestece cu păgânii și să nu adopte practicile lor idolatre. Așezimii erau imagini obscene sau idoli faliei, simboluri ale fertilității. Întrucât Dumnezeu încheiase un legământ cu poporul Său, israeliții nu aveau voie să încheie nici un legământ cu locuitorii țării. Este cu neputință să fii alipit de Dumnezeu și în același timp de idoli (vezi 1Cor 10:21).

Apoi Dumnezeu a repetat instrucțiunile privitoare la sărbătoarea Azimilor (v. 18); consacrarea întâilor născuți (v. 19, 20); Sabat (v. 21); sărbătoarea săptămânilor și sărbătoarea strănerii roadelor (v. 19, 20). Toate persoanele de sex masculin trebuiau să se înfățișeze înaintea Domnului la cele trei sărbători anuale menționate în 23:14-17 (v. 23,24). Observați în versetul 24 că Dumnezeu a promis că va controla voința canaaniților, așa încât aceștia să nu încerce să ia cu japca proprietatea bărbaților evrei când aceștia se suiau la Ierusalim de trei ori pe an. După ce a repetat alte reguli (v. 25, 26), Domnul i-a poruncit lui Moise să aștearnă în scris cuvintele pe care tocmai le-a rostit în versetele 11-26 (v. 27). Apoi Domnul însuși a scris Cele Zece Porunci pe tablele de piatră (v. 28; cf. v. 1 și Deut 10:1-4).

După patruzeci de zile și patruzeci de nopți pe munte, Moise a coborât, având în mână cele două table (v. 28, 29a). El nu era conștient că fața sa strălucea, ca urmare a faptului că a stat în prezența Domnului (v. 29b, 30). Oamenii se temeau să se apropie de el. După ce a predat Israelului poruncile Domnului, Moise și-a pus un văl pe față (v. 31-33). Versetul 33 (în ediția NKJV) sună astfel: „Și după ce Moise a terminat de vorbit...”, iar nu „Și până când Moise a terminat de vorbit cu ei...”, cum apare în ediția KJV. Pavel explică în 2Corinteni 3:13 că Moise și-a acoperit fața cu un văl pentru ca oamenii să nu vadă gloria trecătoare a legii, dispensația legii.

Apoi Moise a strâns toată adunarea copiilor lui Israel și le-a recitat din nou legea Sabatului.

1. Darurile oamenilor și meșterii iscusiți (35:4-36:7)

Moise a dat instrucțiuni despre modul în care să se organizeze o ofrandă adusă Domnului, alcătuită din materiale pentru construirea tabernacolului (v. 4-9). Dumnezeu a avut două clădiri pentru închinăciune: cortul întâlnirii și templul. Costul construirii acestora a fost achitat integral înainte de a fi început lucrările de construcție. Dumnezeu a mișcat inimile oamenilor Săi, determinându-le să furnizeze toate cele de

trebuință (v. 5,21,22,26,29). Dărnicia și slujirea noastră trebuie să fie, de asemenea, de bunăvoie și fără rezerve.

Mulți oameni au răspuns cu generozitate apelului lansat dăruind din lucrurile de mare preț pe care le-au adus cu ei din Egipt (v. 21-29). Cei care dăduseră aur pentru confecționarea vițelului au pierdut totul. Dar cei care au investit în tabernacol au gustat bucuria de a vedea cum averea lor a fost folosită spre slava lui Iehova.

Moise l-a numit în mod public pe Bețaleel și pe Oholiab (în engleză: Aholiab) ca oamenii pe care Dumnezeu i-a desemnat să execute tot felul de lucrări artistice. Acești oameni erau de asemenea înzestrați cu talentul de a-i învăța pe alții să execute lucrări de calitate (35:30-36:1).

Lucrătorii iscusiți au început să execute lucrarea de ridicare a sanctuarului, dar oamenii aduceau în fiecare dimineață atâtea materiale încât Moise a fost nevoit să-i oprească de a mai aduce.

Din versetul 8 al capitolului 36 până la finele capitolului 39 găsim o relatare detaliată a construirii cortului întâlnirii și a mobilierului său. Menționarea unui volum atât de mare de detalii ne amintește, că Dumnezeu nu obosește niciodată să vorbească despre acele lucruri care se referă la El și la preaiubitul Său Fiu.

2. Perdelele care acopereau tabernacolul

Perdelele interioare, confecționate din țesătură fină de in, au fost numite „tabernacolul” (v. 8). Apoi au fost perdelele din păr de capră, „cortul” (v. 14). Perdelele din piei de berbec și din piei de vițel de mare - „învelitoarea” (v. 19).

3. Scândurile pentru cele trei laturi

Aceste scânduri erau făcute din lemn de salcâm, singurul lemn folosit la construirea tabernacolului. Salcâmul creștea din abundență în locurile aride. Era un lemn plăcut și producea o chereștea cu calitate de durabilitate extrem de mare, fiind un lemn practic indestructibil. Tot așa-și Domnul Isus a fost o rădăcină izvorâtă dintr-un pământ uscat (Isa 53:2), a avut un caracter de neasemuită frumusețe și rămâne de-a pururi Cel Etern.

4. Drugii care asigurau îmbinarea scândurilor

Patru drugii erau vizibili iar unul invizibil, deoarece trecea prin centrul scândurilor. Drugul invizibil este o ilustrare elocventă a Duhului Sfânt, care-i strânge pe credincioși laolaltă, îmbinându-i într-un „templu sfânt în Domnul” (Efes 2:21, 22). Ceilalți drugii ar putea întruchipa: viața, dragostea, poziția și mărturisirea - elemente comune tuturor copiilor lui Dumnezeu.

5. Perdeaua prin care se ajungea la Sfânta Sfintelor

Perdeaua reprezintă trupul Domnului Isus (Evr 10:20), frânt pe crucea Golgotei. Pentru a ne deschide calea prin care ne putem apropia de Dumnezeu. Se crede că heruvimii de pe perdea reprezentau păzitorii tronului neprihănit al lui Dumnezeu.

6. Perdeaua prin care se pătrundea în Locul Sfânt

Perdeaua aceasta era confecționată din același material ca și cel utilizat la intrarea în curte și la perdeaua din paragraful precedent, înfățișându-L pe Cristos - calea de acces la Dumnezeu.

7. Chivotul legământului

Chivotul era o ladă făcută din lemn de salcâm poleită cu aur curat și întruchipa umanitatea și dumnezeirea Domnului nostru, în chivot se aflau tablele Legii, un borcan de aur cu mană și toiagul lui Aaron care a înmugurit. Aplicate la Cristos, aceste lucruri îl întruchiează pe Cel care a zis: „Legea Ta este înăuntrul inimii mele” (Ps. 40:8b); apoi îl întruchiează drept pâinea lui Dumnezeu coborâtă din cer (In 6:33); și ca Preot al lui Dumnezeu, pe care El l-a ales, înviat din morți (Evr 7:24-26). Iar atunci când sunt aplicate la poporul Israel, toate elementele din chivot sunt aduceri aminte ale eșecurilor și rebeliunilor sale.

8. Scaunul îndurării

Scaunul îndurării constituia tronul lui Dumnezeu, locuința Sa pe pământ. Privind în jos, asupra sa, heruvimii nu vedeau Legea (pe care Israel o călcase), nici borcanul cu mană sau toiagul lui Aaron, care aminteau de rebeliunile Israelului, ci vedeau sângele stropit, care îi dădea lui Dumnezeu prilejul de a-și arăta îndurarea față de păcătoșii răzvrătiți. Scaunul îndurării îl simbolizează pe Cristos ca Cel pe Care „Dumnezeu L-a rânduit să fie scaun al îndurării” (Rom 3:25, traducere literală. Același termen din greacă, hilasterion, înseamnă atât ispășire - satisfacție prin intermediul jertfei, cât și loc de ispășire - adică scaunul îndurării). Scaunul îndurării era capacul chivotului.

9. Masa pâinii punerii înainte

Masa pâinii punerii înainte conținea douăsprezece pâini, „reprezentând locul deținut de Israel înaintea lui Dumnezeu, acceptat în virtutea lui Cristos, care, în calitatea Sa de adevărat Aaron, îi susține chiar și acum pe israeliții înaintea lui Dumnezeu.” Pâinile simbolizează probabil și purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru fiecare din cele douăsprezece triburi.

10. Sfeșnicul de aur și accesoriile sale

Unii văd în sfeșnicul de aur curat un tip al lui Cristos, Lumina adevărată a lumii (In 8:12). Alții preferă interpretarea conform căreia sfeșnicul este o întruchipare a Duhului Sfânt, a cărui misiune este de a-L proslăvi pe Cristos, întrucât sfeșnicul luminează tot ce se refera la Cristos în locul sfânt. Iar alții îl văd ca pe o întruchipare a lui Cristos unit cu credincioșii. Fusul este unic prin faptul că celelalte șase brațe purced din el, câte trei de fiecare parte. Dar toate erau făcute dintr-o singură bucată de aur.

11. Altarul tămâierii

Altarul tămâierii ne spune că Cristos este de-a pururi mireasma plăcut mirositoare a lui Dumnezeu. De asemenea sugerează actuala lucrare de slujire a Domnului Isus, Care mijlocește în cer pentru noi.

Untdelemnul îl întruchiează pe Duhul Sfant iar tămâia ne amintește de perfecțiunile de-a pururi înmiresmate ale Domnului nostru, care îi aduc Tatălui Său desfătare.

12. Untdelemnul pentru ungerea sfântă și tămâia

13. Altarul pentru arderile-de-tot

Altarul arderii de tot reprezintă crucea, pe care Domnul Isus S-a adus pe Sine ca ofrandă, lui Dumnezeu, ca jertfă integrală. Nu poate exista nici un acces la Dumnezeu în afara morții Sale jertfitoare.

Ligheanul întruchiează lucrarea actuală a lui Cristos, de curățire a oamenilor Săi prin spălarea cu apă prin Cuvânt (Efes 5:26). Preoții aveau obligația să-și spele mâinile și picioarele înainte de a săvârși orice slujbă. Tot așa acțiunile noastre și umblarea noastră trebuie să fie curate, înainte de a putea să-L slujim pe Domnul cu eficiență. Ligheanul a fost confecționat din oglinzile de bronz dăruite de femei. În felul acesta, glorificarea eului a făcut loc slujirii lui Dumnezeu.

14. Ligheanul

15. Curtea exterioară, stâlpii și perdeaua (38:9-31)

Curtea exterioară ce împrejmuia tabernacolul era alcătuită din pânze de in, sprijinite pe cincizeci și șase de stâlpi montați pe pedestale de bronz cu cârlige de argint și perdeaua brodată de la poarta curții. Inul alb întruchiează neprihănirea care îl împiedică pe păcătosul necredincios de a se apropia de Dumnezeu, dar care de asemenea îl separă și îl protejează pe credincios, în siguranța din interior. În curte nu se putea intra decât prin poartă, care era făcută din țesătură fină de in și brodată cu fire albastre, purpurii și stacojii. Aceasta ne amintește de Cristos („Eu sunt ușa”, In 10:9), singura cale de apropiere de Dumnezeu. Inul fin este o imagine a purității Sale total nepătate; albastrul ne sugerează originea Sa cerească; purpuriul: slava Sa regală; stacojiul: suferința Sa pentru păcat.

Sunt menționate din nou numele meșterilor iscusiți. Ori de câte ori Dumnezeu are de îndeplinit o lucrare, El ridică oameni care s-o înfăptuiesc. Pentru construirea tabernacolului El i-a chemat și i-a înzestrat pe Bețaleel și pe Oholiab. Pentru zidirea templului El S-a folosit de Hiram, care a furnizat materialele. Pentru clădirea bisericii, El S-a folosit de lucrătorii Săi aleși Petru și Pavel.

Materialele folosite pentru construirea tabernacolului sunt contabilizate cu mare atenție. Valoarea lor raportată la banii din vremea noastră s-ar ridica la milioane de dolari. Și noi putem să dedicăm lucrurile de care dispunem pentru lucrarea Domnului, spunând, practic: „la argintul și aurul meu. Nici o fărâmbă nu voi păstra pentru mine.” (este mult mai lesne să cântăm acest fragment din mărețul imn spiritual compus de Frances Ridley Havergal, „Take My Life and Let It Be”, - la-mi viața și las-o să fie - decât sa-l punem în practică!)

G. Pregătirea veșmintelor preoților (cap. 39)

Acum am ajuns la pregătirea veșmintelor preoțești. Încă de la început suntem frapați de repetarea celor patru culori. Unii cred că ele reprezintă gloriile multiple ale lui Cristos, întrupate în cele patru evanghelii: purpuriu: Matei - Regele;

stacojiu: Marcu - Robul care suferă;

alb: Luca - Omul fără păcat;

albastru: Ioan - Fiul lui Dumnezeu care a venit din cer.

Firele de aur din efod simbolizează dumnezeirea lui Cristos (v. 3). Pe fiecare bretea a efodului se afla o piatră de onix gravată cu numele a șase seminții ale Israelului.

Pieptarul era prevăzut cu douăsprezece pietre prețioase, câte una pentru fiecare din cele douăsprezece seminții (v. 10-14). Tot așa este și cu Marele nostru Preot. Peter Pell, propovăduitor al evangheliei, a exprimat minunat acest adevăr:

„Tăria umerilor Săi și iubirea inimii Sale poartă astfel numele copiilor lui Dumnezeu înaintea prezenței lui Dumnezeu.”

Mantia de sub efod era un articol vestimentar purtat, cum spune și numele, sub efod. Pe tivul mantiei erau clopoței de aur curat și rodii de culoare albastră, purpurie și stacojie. Acestea reprezintă roadă spirituală și mărturia așa cum se găsesc ele în Marele nostru Preot și cum ar trebui să se regăsească reproduse în noi.

Tunicile de in erau articolele vestimentare cu care se îmbrăcau mai întâi preoții (Lev 8:7). Apoi veneau veșmintele de slavă. Mai întâi Dumnezeu îl înveșmântează pe păcătosul pocăit cu propria Sa neprihănire (2Cor 5:21). Când va reveni Domnul Isus, El îi va îmbrăca pe ai Săi în veșmintele de slavă (Fil 3:20, 21). Neprihănirea trebuie să precedă proslăvirea.

Placa de aur de pe turbanul preotului era gravată ca o pecete cu cuvintele „SFINȚENIE DOMNULUI” pentru ea el să poarte nelegiuirea lucrurilor sfinte (Exod 28:38). Tot ceea ce facem noi este pătat de păcat, dar închinarea și slujirea noastră sunt curățite de orice imperfecțiune de către Marele nostru Preot înainte de a ajunge la Tatăl.

Când oamenii au terminat lucrarea și au adus piesele tabernacolului la Moise, el le-a inspectat și a constatat că toată lucrarea a fost făcută exact așa cum prevedeau instrucțiunile și datele furnizate de Dumnezeu Și Moise a binecuvântat poporul.

H. Ridicarea tabernacolului (cap. 40)

Dumnezeu a poruncit ca tabernacolul să fie ridicat în prima zi a anului (v. 1, 2); adică la circa un an după Exod și opt luni și jumătate după sosirea Israelului la Sinai. În plus, Dumnezeu a descris unde trebuie așezată fiecare piesă a mobilierului.

În versetele 9-15, se repetă instrucțiunile pentru ungerea tabernacolului, a mobilierului său și a marelui preot, precum și a fiilor lui. Instrucțiunile au fost aduse la îndeplinire în prima zi a lunii întâi, aproape la un an după ce israeliții au părăsit Egiptul (v. 16,17).

Și astfel Moise a ridicat tabernacolul. Acest paragraf ne spune cum marele dătător al legii a adus la îndeplinire toate instrucțiunile detaliate, așa cum îi poruncise Domnul lui Moise pentru fiecare parte a edificiului propriu-zis, precum și pentru fiecare piesă de mobilier.

Iar la urmă de tot Moise a ridicat curtea împrejurul cortului. Apoi au urmat cuvintele reprezentând punctul culminant al unei lucrări bine îndeplinite. Astfel Moise a terminat lucrarea.

Norul de slavă a coborât și a umplut cortul întâlnirii, așa încât Moise n-a putut să intre. Acest nor avea să-i însoțească pe israeliți în călătoriile lor. Ei aveau voie să pornească la drum doar atunci când pornea norul. Când se oprea, și ei trebuiau să se oprească (v. 34-38). Ca membru al seminției lui Levi, se pare că Moise a avut competența de a îndeplini atribuțiile preoțești până când Aaron și fiii acestuia au fost investiți cu aceste prerogative (Lev 8).

Așadar avem în cartea Exodului istoria poporului lui Dumnezeu în intervalul de un an, de la izbăvirea lor din Egipt până la ridicarea tabernacolului la Muntele Sinai. Este o carte plină de imagini care-L întruchipează pe Cristos și perfecțiunile Sale morale. Ne revine responsabilitatea de a ne închina acestui Cristos al gloriei și de a trăi în lumina sfințeniei Sale.

clickbible.org